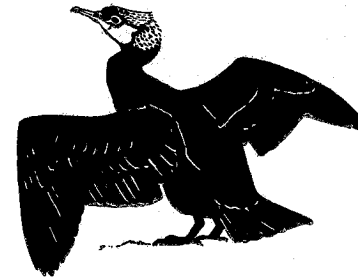

A. X. ΚΑΝΕΛΛΗ - G. MÜLLER - F. WEICK

ΤΑ ΥΔΡΟΒΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΥΔΑΤΙΑ
ΠΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ
ΑΘΗΝΑ 1975

Σ' όλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἢ προστασία τοῦ περιβάλλοντος ἀποτελεῖ ἐπιβεβλημένο καθήκον ὄχι μόνον τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ καὶ κάθε πολίτου ξεχωριστά.

Τὴν ὑποχρέωση αὐτή, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔχει συνειδητοποιήσει καὶ ἡ Κυβέρνησις πὺν προσπαθεῖ, μὲ μιὰ δλόκληρη σειρά μέτρων, νὰ διορθώση ὅ,τι κακό ἔγινε κατὰ τὸ παρελθόν καὶ νὰ προλάβη μελλοντικὴ ἀλλοίωση τοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν περιορίζεται μόνον στοὺς κατοικημένους χώρους, πὺν ἐκδηλώνεται κυρίως μὲ τεχνητὰ μέσα, ἀλλὰ καὶ στὴν ὑπαιθρο μὲ τὴν διατήρηση τῆς πανίδος καὶ τῆς χλωρίδος.

Ἡ προστασία τῆς πανίδος-χλωρίδος γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ προϋποθέτει τὴν ἀκριβὴ γνώση τῶν ζώων καὶ φυτῶν, πὺν τίς ἀποτελοῦν, καθὼς καὶ τῶν βιοτόπων τους.

Γι' αὐτὸ χαιρετίζω ἐγκαρδίως τὴν δημοσίευση τοῦ παρόντος μικροῦ τεύχους γιὰ τὰ πτηνά, στὸ ὁποῖο γιὰ πρώτη φορὰ γίνεται προσπάθεια νὰ διαδοθοῦν στὸ εὐρύτερο κοινὸ οἱ γνώσεις μας γι' αὐτά.

Οἱ συγγραφεῖς δὲν διάλεξαν τυχαῖα τὴν ὁμάδα τῶν ὑδροβίων καὶ παρυδατίων πτηνῶν, διότι παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἶναι πολυάριθμα στοὺς ὑγροτόπους τῆς Βορείου Ἑλλάδος, μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἀπειλοῦνται νὰ ἐξαφανιστοῦν τελείως.

Ἄν ἐπιθυμοῦμε νὰ διατηρηθῇ σταθερὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν πτηνῶν, πὺν ἐπωάζουν στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀποτρέψουμε ἔτσι τὴν ἐξαφάνισή τους, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προστατεύσουμε τοὺς βιοτόπους τους καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὴν κάθε εἶδος ἀλλοίωσή τους.

Συγχαίρω τὴν Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Προστασίας τῆς Φύσεως γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ μικροῦ αὐτοῦ τεύχους καὶ εὐχομαι νὰ βρῆ τὴ θέση του στὴ βιβλιοθήκη ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερων μαθητῶν, καθηγητῶν, δασικῶν, ἄλλων ἐπιστημόνων καὶ κνηγῶν.

N. Μάρτης
Ἐπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν ὅλων τὰ ζῶα, τὸ θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην μας τράβηξαν πάντα περισσότερο τὰ πουλιά. Ἡ ποικιλία τῆς μορφῆς καὶ τῶν χρωμάτων τους, οἱ φωνῆς καὶ τὸ κελήθημά τους, καθὼς καὶ ἡ εὐκολία νὰ πετοῦν ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ ἢ νὰ ἀνεμοποροῦν καὶ νὰ ἀερογλυστροῦν ψηλὰ στὸν οὐρανὸν, μᾶς γοητεύουν πάντα. Ὑμνήθησαν ἀπὸ τοὺς ποιητὲς καὶ τὸ λαὸν, γίνθησαν τὰ σύμβολα τῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ κνηγήθησαν ὅσο κανένα ἄλλο ζῶον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

Μὲ τὸν καιρὸ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ, ποὺ ἄλλοτε τὰ βλέπαμε στὴν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ μας ἢ τὰ συναντούσαμε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν μας, ἀποτραβήχθησαν σὲ ἀπόμερα μέρη. Ἄλλα ἔγιγαν πολὺ σπάνια καὶ ἄλλα ἐξαφανίσθησαν τελείως ἀπὸ τὸν τόπον μας. Σ' αὐτὸ πολλὰς φορὰς συνέτεινε καὶ ἡ ἀγνοία τοῦ κόσμου. Πραγματικὰ πῶς μπορεῖ ν' ἀγαπήσει καὶ νὰ προστατεύσει κανεὶς κάτι ποὺ δὲν γνωρίζει; Ἄλλὰ καὶ πῶς μπορεῖ νὰ μάθει κανεὶς κάτι χωρὶς νὰ ᾄχει ἓνα δάσκαλον, ἓναν ὁδηγόν, ἓνα βιβλίον γιὰ βοήθημα; Ἀκριβῶς ἓνα τέτοιο βοήθημα φιλοδοξοῦμε νὰ δώσουμε μὲ τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ σὲ ὅσους ἐνδιαφέρονται νὰ γνωρίσουν τὰ πουλιά.

Σ' αὐτὸ δὲν περιλαμβάνονται ὅλα τὰ πουλιὰ ποὺ συναντοῦμε στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ μόνο τὰ ὑδροβία καὶ ὅσα ζοῦν κοντὰ στὸ νερὸν, τὰ παρυδάτια. Καὶ ὄχι ὅλα· μόνο ὅσα κλωσσοῦνε στὸν τόπον μας ἢ μᾶς ἐπισκέπτονται τακτικὰ, πολλὰ μαζί, γιὰ νὰ περάσουν τὸ χειμῶνα, τὸ καλοκαίρι ἢ γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν.

Σὲ κάθε σελίδα περιγράφονται τὰ πουλιὰ ποὺ ἀπεικονίζονται στὸν ἀπέναντι πίνακα. Γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ σχηματίσει κανεὶς μιὰ ἰδέαν γιὰ τὸ σχετικὸν τοὺς μέγεθος, τὰ πουλιὰ τοῦ κάθε πίνακα ἔχουν σχεδιαστεῖ μὲ τὴν ἴδιαν ἀναλογίαν. Σὲ μερικὰ εἶδη, λ.χ. τίς πάπιες, τὸ ἀρσενικὸν δὲν μοιάζει μὲ τὸ θηλυκόν· τὸν καιρὸν μάλιστα τοῦ ζευγαρώματος διαφέρει ἀκόμη περισσότερο. Γι' αὐτὸ συχνὰ

περιγράφουμε τὰ γνωρίσματα μὲ τὰ ὁποῖα μποροῦμε νὰ τὰ προσδιορίσουμε, χωριστὰ τοῦ ἀρσενικοῦ (♂) (πρῶτα τὸν καιρὸ τοῦ ζευγαρώματος καὶ κατόπι τὸν ὑπόλοιπο καιρὸ) καὶ χωριστὰ τοῦ θηλυκοῦ (♀) καὶ τῶν νεαρῶν πουλιῶν. Ἀναφέρουμε ἀκόμη τὸ μέγεθος (ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ράμφους ἕως τὴν ἄκρη τῆς οὐρᾶς) καὶ γιὰ μερικὰ καὶ πόσα χρόνια ζοῦν. Πολλές φορές γιὰ νὰ δώσουμε μιὰ πιὸ παραστατικὴ εἰκόνα τοῦ μεγέθους τοῦ πουλιοῦ τὸ συγκρίνουμε μὲ ἄλλα γνωστά, λ.χ. τὸ περιστέρι ἢ τὸ σπουργίτη.

Μιὰ σειρά ἀπὸ ἀριθμούς, πὸν παραθέτουμε στὸ τέλος κάθε περιγραφῆς, δείχνει τοὺς μῆνες ἐκείνους πὸν τὸ πουλι αὐτὸ βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα καί, ὅσοι εἶναι σὲ παρένθεση, τοὺς μῆνες πὸν κλωσάει. Ὁ δείκτης 1 σημαίνει τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ ἀντίστοιχου μῆνα καὶ ὁ δείκτης 2 τὸ δεύτερο. Οἱ ἀριθμοὶ λ.χ. 3-5 (6-7) 8-10 σημαίνουν ὅτι τὸ πουλι αὐτὸ βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ Μάρτη ἕως τὰ τέλη τοῦ Ὀκτώβρη καὶ ὅτι κλωσάει τὸν Ἰούλιο καὶ τὸν Ἰούλιο. Τὸ ἴδιο οἱ ἀριθμοὶ 4₂-5₁ (5₂-6) 7-9 σημαίνουν ὅτι τὸ πουλι αὐτὸ βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὶς 16 Ἀπριλίου ἕως τὰ τέλη Σεπτεμβρίου καὶ ὅτι κλωσάει ἀπὸ τὶς 16 Μαΐου ἕως τὰ τέλη Ἰουνίου. Ὅταν δὲν ὑπάρχει ἀριθμὸς σὲ παρένθεση, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸ πουλι αὐτὸ δὲν κλωσάει στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι εἴτε μᾶς ἔρχεται τὸ χειμῶνα ἀπὸ τὰ βορειότερα μέρη, λ.χ. 1-4, 9-12, εἴτε εἶναι διαβατικὸ, λ.χ. 3-4, 8-9. Ἐπίσης τὸ σύμβολο ♂ δηλώνει τὰ ἀρσενικά καὶ τὸ σύμβολο ♀ τὰ θηλυκὰ πουλιά. Πολλὰ πουλιά, πὸν εἶναι κλωσσοπούλια, μᾶς ἔρχονται καὶ σὰν χειμωνιάτικοι ἐπισκέπτες. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἡμερομηνίες πὸν δίνουμε, καθὼς καὶ οἱ τιμὲς γιὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος κάθε πουλιοῦ, εἶναι οἱ μέσες τιμὲς. Ἐνα πουλι μπορεῖ νὰ ἔλθει, νὰ φύγει ἢ νὰ κλωσῆσει λίγο νωρίτερα ἢ λίγο ἀργότερα ἀπὸ τὶς ἡμερομηνίες πὸν ἀναφέρουμε καθὼς καὶ νὰ εἶναι λίγο μικρότερο ἢ λίγο μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ μέγεθος πὸν σημειώνουμε.

Τὰ πουλιά πὸν περιγράφονται σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος ζοῦν στὶς λίμνες, τὴ θάλασσα, τὰ ποτάμια, τοὺς ποταμόκολπους καὶ τὶς ὄχθες τους ἢ πολὺ κοντὰ σ' αὐτές, ὅπου ὑπάρχουν ὑδροβία φυτὰ, καλαμιῶνες, παρόχθια δάση καὶ ἀφθονὴ ὑποβλάστηση. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τρέφονται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἔντομα, ψάρια, φυτὰ ἢ σπόρους· τὰ περισσότερα ὁμως τρῶνε, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ, καὶ μαλά-

κια, καρκινειδῆ, σκουλίκια, προνύμφες ἐντόμων, γυρίνους, βδέλλες, ἀκόμα καὶ σαῦρες, φίδια, ἀγὰ πουλιῶν καὶ μικρὰ πουλιά ἢ θηλαστικά. Πολλὰ ἀπὸ τὰ πουλιά πὸν κλωσσοῦνε στὸν τόπο μας, καθὼς καὶ τὰ διαβατικά, ξεχειμωνιάζον· στὴν Ἀφρική.

Τὸ σχῆμα ἐνὸς πουλιοῦ μὲ τὴν ὀνοματολογία τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σώματός του, πὸν παραθέτουμε, θὰ βοηθήσει ὅσους ξέχασαν αὐτὰ πὸν ἔμαθαν στὸ γυμνάσιο ἢ δὲν ἔδωσαν τότε τὴν προσοχὴ πὸν ἔπρεπε. Φυσικὰ περιοριστήκαμε στὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, πὸν εἶναι ὁμως ἀρκετὰ γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τους, καὶ παραλείψαμε πολλὰ πὸν ἐνδιαφέρουν περισσότερο τοὺς ὀρνιθολόγους. Ὅσοι θὰ θελαν νὰ ἔχουν περισσότερες πληροφορίες μποροῦν νὰ τὶς βροῦν στὸ βιβλίο τῶν PETERSON, MOUNTFORT καὶ HOLLIM «Τὰ πουλιά τῆς Ἑδρώπης», πὸν θὰ κυκλοφορήσει σὲ λίγο καὶ σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση. Ἀποφύγαμε ἐπίσης νὰ περιγράψουμε τὶς φωνές τους, πὸν γιὰ μερικὰ πουλιά εἶναι τὸ μόνο χαρακτηριστικὸ καὶ σίγουρο γνώρισμα γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τους στὸ ὑπαιθρὸ. Ἡ πείρα τῶν ἄλλων μᾶς δίδαξε ὅτι καὶ ἡ καλύτερη περιγραφή δὲν μπορεῖ νὰ τὶς ἀποδώσει ὅπως πρέπει. Ἀποφύγαμε ἀκόμα νὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς μετανάστευσης, τῆς συμπεριφορᾶς, κτλ. Δὲν ἀκολουθήσαμε καν πιστὰ τὴ συστηματικὴ τους κατάταξη. Σκοπὸς μας ἦταν νὰ δώσουμε ἕνα πρόχειρο βοήθημα, πὸν μὲ ἕνα ζευγάρι κιάλια, λίγη ὑπομονὴ καὶ πολλὴ ἀγάπη, θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσει ὅσους θέλουν, νὰ προσδιορίσουν μερικὰ ἀπὸ τὰ ὑδροβία καὶ τὰ παρυδάτια πουλιά τοῦ τόπου μας.

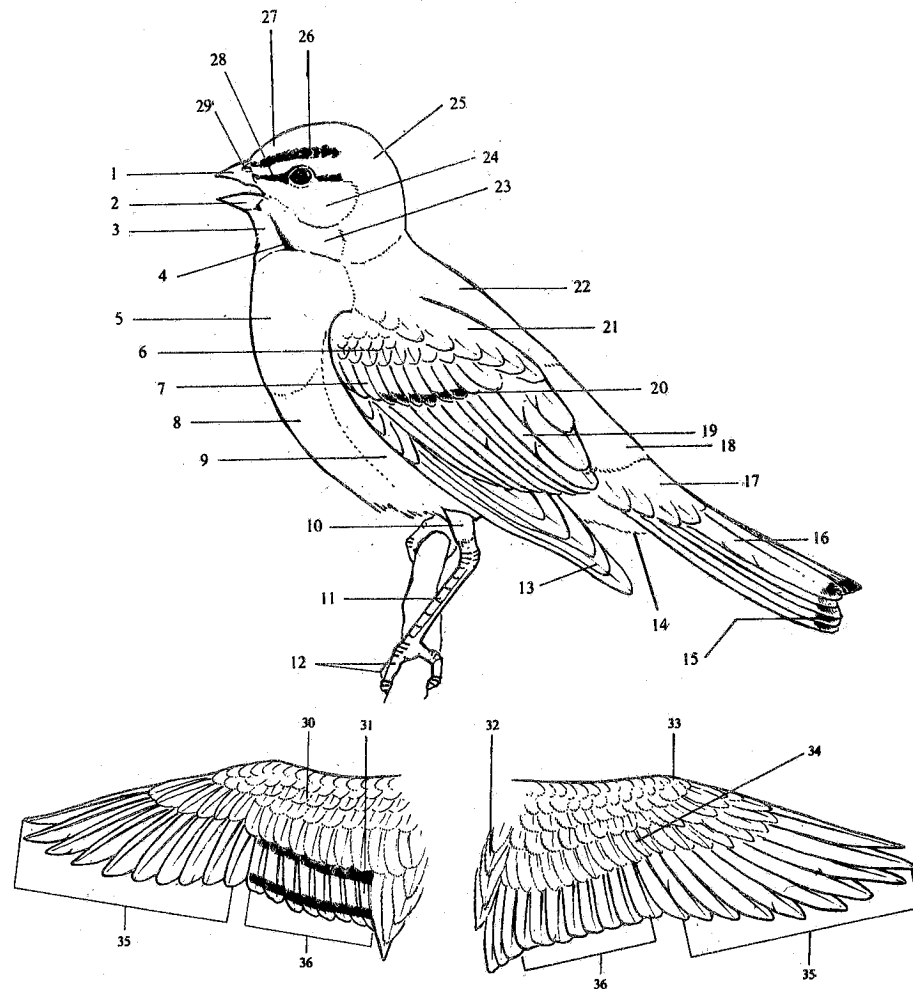
Γιατὶ πιστεύουμε πὸς ὅταν γνωρίσουμε καλύτερα τὸ φτερωτὸ κόσμο, πὸν ὁμορφαίνει τὶς ἀκτὲς καὶ τὶς λίμνες μας, τοὺς κάμπους καὶ τὰ βουνά μας, τὰ δάση καὶ τὰ χωράφια μας, θὰ τὸν ἀγαπήσουμε. Κι ὅταν τὸν ἀγαπήσουμε, σίγουρα θὰ βοηθήσουμε τὴν προσπάθεια τοῦ κράτους νὰ διατηρήσει ἀνέπαφους μερικὸν ὑγρότοπους, ὅπως λ.χ. τῆς Πρέσπας, τῆς Ἄρτας καὶ τοῦ Ἐβρου. Μὲ τὴν ἀνακήρυξή τους σὲ Ἐθνικοὺς Δρυμοὺς ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα νὰ περισωθοῦν μερικὰ εἶδη, πὸν κινδυνεύουν νὰ ἐξαφανιστοῦν σὲ λίγα χρόνια καὶ νὰ χαθοῦν γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Αὐτὸ ὁμως δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει ἀκόμα σύντομα νὰ λάβουμε τὰ μέτρα ἐκεῖνα πὸν ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἱστορία μας καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὑποχρέωση πὸν

έχουμε στις γενιές που θα μᾶς διαδεχθούν, μᾶς επιβάλλουν νὰ λάβουμε γιὰ τὴ σωτηρία τους. Τὰ εἶδη που κινδυνεύουν νὰ εξαφανιστοῦν σημειώνονται μὲ ἓνα ἀστερίσκο.

Γιὰ τὸν εὐκολώτερο προσδιορισμὸ τῶν πουλιῶν, καὶ γιὰ τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ, στὴν ἀρχὴ τουλάχιστο, τὰ κιάλια εἶναι ἀπαραίτητα. Γιατὶ ἡ παρατήρησή τους δὲν εἶναι πάντα εὐκόλλη. Πολλὰ πετοῦν τόσο ψηλά, τόσο μακριὰ ἢ τόσο γρήγορα, πὸν δὲν φαίνονται καλά. Ἄλλὰ πάλι ζοῦν κρυμμένα στὰ φυλλώματα τῶν δέντρων καὶ τῶν θάμνων καὶ ἀκοῦει κανεὶς μόνο τὶς φωνές τους. Κι ἄλλα βγαίνουν ἀπὸ τοὺς κρυψῶνες τους μόνο τὸ σούρουπο.

Συγκρίνοντας τὸ πουλι πὸν βλέπετε μὲ τὶς εἰκόνες αὐτοῦ τοῦ μικροῦ βιβλίου, δοκιμάστε νὰ τὸ προσδιορίσετε, νὰ βρεῖτε δηλαδὴ ποῖο εἶναι τ' ὄνομά του. Κι ὅταν τὸ πετύχετε, βεβαιωθείτε ὅτι δὲν κάνετε λάθος διαβάζοντας τὴν περιγραφή του. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι πολὺ σύντομα θὰ ἀρχίσετε νὰ ἐνθουσιάζεστε καὶ ὅτι θὰ βρεῖτε σ' αὐτὴ τὴν ἀπασχόληση μιὰ καινούργια πηγὴ χαρᾶς. Κι ἂν κάποτε δεῖτε ἓνα πουλι πὸν ἔχει ἓνα δακτυλίδι στὸ πόδι του, προσπαθεῖστε νὰ διαβάσετε μὲ τὰ κιάλια τί εἶναι γραμμένο πάνω σ' αὐτὸ καὶ μὴν παραλείψετε νὰ γράψετε τί διαβάσατε (ἢ ἂν βρήκατε ἓνα τέτοιο πουλι νεκρὸ νὰ στείλετε τὸ δακτυλίδι) στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας ἢ στὴν Ἑλληνικὴ Ἑταιρίαν Προστασίας τῆς Φύσεως, Ἀναγνωστοπούλου 69, Ἀθήνας (135), σημειώνοντας ἀπαραίτητα ποῦ καὶ πότε τὸ βρήκατε. Μὲ τὸ σημεῖωμα ἢ τὸ δακτυλίδι πὸν θὰ στείλετε θὰ βοηθήσετε σ' ἓνα πείραμα πὸν ἔχει σκοπὸ νὰ ἐξακριβώσῃ τὶς μετακινήσεις τῶν πουλιῶν. Καὶ μιὰ παράκληση: Θὰ σᾶς εἴμαστε βαθιὰ ὑποχρεωμένοι ἂν γράφατε στὸν τελευταῖο ἀπὸ μᾶς (Βασιλέως Κωνσταντίνου 11, Θεσσαλονίκη) πῶς λένε στὶς διάφορες περιοχές τὰ πουλιὰ πὸν ἀναφέρονται σ' αὐτὸ τὸ βιβλιαράκι.

F. WEICK - G. MÜLLER - A. X. ΚΑΝΕΛΛΗΣ

1 πάνω σιαγόνα, 2 κάτω σιαγόνα, 3 πηγούνι, 4 μούστακι, 5 στήθος, 6 μικρὰ καλυπτήρια τῆς φτερούγας, 7 μεγάλα καλυπτήρια τῆς φτερούγας, 8 κοιλιά, 9 πλευρά, 10 κνήμη, 11 πόδι, 12 δάχτυλα, 13 πρωτεύοντα ἑρετικά φτερά, 14 κάτω καλυπτήρια τῆς οὐρᾶς, 15 ἀκραία ράβδωση τῆς οὐρᾶς, 16 πηδαλιούχα φτερά, 17 πάνω καλυπτήρια τῆς οὐρᾶς, 18 οὐροπόγιο, 19 δευτερεύοντα ἑρετικά φτερά, 20 ράβδωση τῆς φτερούγας, 21 ὄμοι, 22 ράχη, 23 πλάγια τοῦ λαιμοῦ, 24 καλυπτήρια τοῦ αὐτιοῦ, 25 πίσω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ, 26 φρύδι, 27 μέτωπο, 28 ὀφθαλμικὴ λωρίδα, 29 ρουθούνι, 30 μικρὰ καλυπτήρια τῆς φτερούγας, 31 καθρέφτης, 32 ὠμικὰ φτερά, 33 κάμπη τῆς φτερούγας (καρπός), 34 μεγάλα καλυπτήρια τῆς φτερούγας, 35 πρωτεύοντα ἑρετικά φτερά, 36 δευτερεύοντα ἑρετικά φτερά.

1. Ροδοπελεκάνος*

Pelecanus onocrotalus

Ένα από τα μεγαλύτερα υδροβία πουλιά της Εύρωπης. Λευκό πτέρωμα, με έλαφρά ροδόχρωμη απόχρωση την περίοδο της αναπαραγωγής. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικά στο κάτω μέρος τα μαύρα πρωτεύοντα και δευτερεύοντα φτερά. Λαρυγγοθύλακας κίτρινος. Πόδια σαρκόχρωμα, στά νεαρά πουλιά καστανά. Τρέφεται αποκλειστικά από ψάρια. Κλωσσάει κατ' άποικίες. Τόν καιρό που μεταναστεύει τόν συναντούμε και στις άκτές. Ζει έως 40 χρόνια. Πολύ σπάνιος στην Εύρωπη. Κλωσσάει μόνο στην Έλλάδα (Μικρή Πρέσπα), την Άλβανία και στις έκβολές του Δούναβη. Άποδημητικό. 160 έκ. 3 - 4 (5 - 6) 7 - 10.

2. Άργυροπελεκάνος*

Pelecanus crispus.

Μοιάζει πολύ με τόν ροδοπελεκάνο, αλλά έχει πορτοκαλόχρωμο λαρυγγοθύλακα και σταχτόχρωμα πόδια. Όταν πετάει, οί φτερούγες δέν έχουν μαύρο στο κάτω μέρος. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

3. Κορμοράνος*

Phalacrocorax carbo

Τό μεγαλύτερο μαύρο πουλί της Εύρωπης, με λευκό κεφάλι και λευκό λαιμό. Την περίοδο της αναπαραγωγής έχει μιά λευκή κηλίδα στο μηρό. Νεαρά πουλιά: καστανά με άνοιχτόχρωμη κοιλιά. Τρέφεται αποκλειστικά από ψάρια που πιάνει βουτώντας στο νερό. Κλωσσάει κατ' άποικίες πάνω στα δέντρα τών ποταμών και τών λιμνών. Ζει πάνω από 20 χρόνια. 90 έκ. 1 - 3₁ (3₂ - 5) 6 - 12.

4. Λαγγόνα*

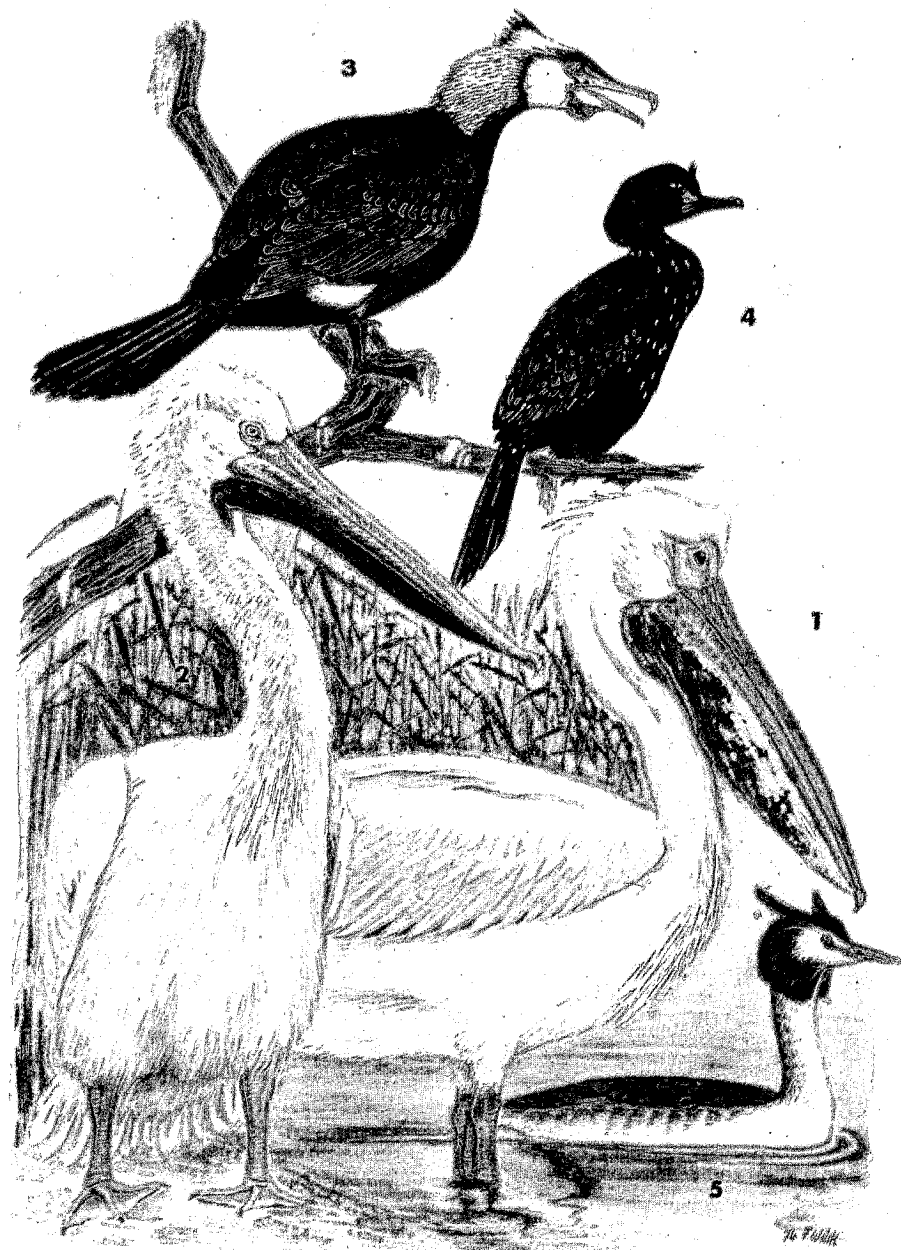
Phalacrocorax pygmaeus

Ένας μικρότερος στενός συγγενής τού κορμοράνου. Τό καλοκαίρι έχει κοκκινικάστανο κεφάλι και μαύρο πτέρωμα με λευκές κηλίδες. Τό πτέρωμα τών νεαρών είναι τεφροκαστανό με λευκό λάρυγγα και λευκή κοιλιά. Τρέφεται προπαντός με ψάρια, αλλά επίσης και με νεροποντικούς και βδέλλες. Κλωσσάει κατ' άποικίες στους καλαμιώνες ή πάνω σε μικρά δέντρα, μαζί με έρωδιούς. 40 έκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

5. Σκουφοβουτηχτάρα

Podiceps cristatus

Έχει τό μέγεθος της πρασινοκεφαλόπαπιας, με μακρύ, λευκό λαιμό. Με γαμήλιο πτέρωμα έχει μιά χαρακτηριστική ξανθοκαστανόμαυρη τραχηλειά στο λαιμό και μαύρες φούντες στ' αυτιά, που λείπουν τό χειμώνα. Ζει στα στεκούμενα νερά όπου κατασκευάζει πλωτή φωλιά. Τρέφεται από ψάρια, προνύμφες έντόμων, καρκίνοειδή κτλ. Τό χειμώνα άπαντάει επίσης και στις άκτές. 48 έκ. 1 - 4 (5 - 7) 8 - 12.

1. Σταχτοτσικνιάς

Ardea cinerea

Έχει το μέγεθος του πελαργού με μακριά καστανωπά πόδια, μακρύ λαιμό, μακρύ κεφάλι και σταχτι πάνω μέρος. Μαύρα πρωτεύοντα. Χαρακτηριστική μαύρη οφθαλμική λωρίδα και φούντα στον αυχένα. Όταν πετάει, ο λαιμός είναι κυρτωμένος σαν ένα S και τα πόδια τεντωμένα προς τα πίσω. Το νεανικό πτέρωμα είναι πιο σκοτεινό. Κλωσάει μοναχικός ή σε μικρές ομάδες. Ζει πάνω από 20 χρόνια. 91 εκ. 1 - 2 (3 - 5) 6 - 12

2. Πορφυροτσικνιάς

Ardea purpurea

Μικρότερος και πιο καστανωπός από τον σταχτοτσικνιά. Ο χαρακτηριστικά λεπτός και μακρύς λαιμός είναι πυρρόξανθος με μαύρες κατά μήκος ραβδώσεις. Το πάνω μέρος σκοτεινότεφο με, κατά την περίοδο της αναπαραγωγής, μακριά, καστανά καλλωπιστικά φτερά, που κρέμονται προς τα κάτω. Πολύ μακριά δάχτυλα. Όταν πετάει, θυμίζει τον σταχτοτσικνιά. Κλωσάει κατ' άποικίες στους καλάμιωνες και σε λιτές. 80 εκ. 3₂ - 4 (5 - 6) 7 - 9.

3. Νυχτοκόρακας*

Nycticorax nycticorax

Μικρότερος από τον σταχτοτσικνιά, κοντόχοντρος και αρκετά κοντοπόδαρος. Το πάνω μέρος του κεφαλιού και η ράχη μαύρα, οι φτεροδγες σταχτιές. Χαρακτηριστικά είναι προπαντός τα ρουμπινοκόκκινα μάτια του, το μαύρο ράμφος και τα λευκά καλλωπιστικά φτερά στον αυχένα. Όταν πετάει, θυμίζει τον σταχτοτσικνιά. Κλωσάει κατ' άποικίες. 61 εκ. 3₂ - 4 (5 - 6) 7 - 10.

4. Χαλκόκοτα*

Plegadis falcinellus

Μαυρωπό - κοκκινοκασιανό βαλτοπούλι, με χαλκόχρωμη και πράσινη μεταλλική λάμψη. Χαρακτηριστικά μακρύ και κυρτό προς τα κάτω ράμφος. Πετάει με το λαιμό τεντωμένο. Ζει πάνω από 20 χρόνια. 56 εκ. 3₂ - 4 (5 - 6) 7 - 9.

5. Χουλιαρομούτα*

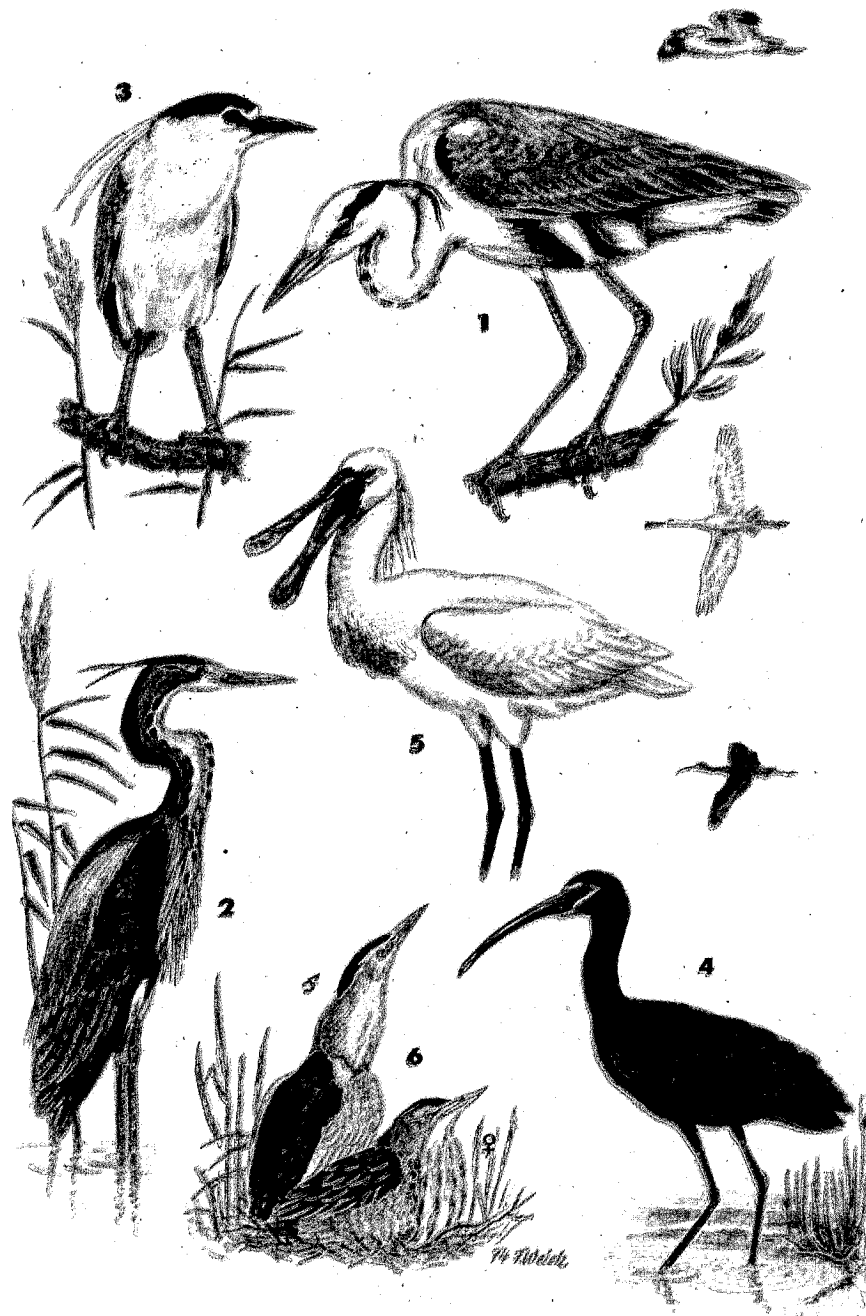
Platalea leucorodia

Ο μοναδικός λευκός έρωδιός με μακρύ, μαύρο, πλατύ στο άκρο, σαν κουτάλι, ράμφος. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικός ο ίσια τεντωμένος λαιμός της. Τα μαύρα, προς τα πίσω τεντωμένα, πόδια, ξεπερνούν την ουρά. Κλωσάει κατ' άποικίες. 86 εκ. 2 - 4 (5 - 6) 7 - 9.

6. Νανομουγκάνα

Ixobrychus minutus

Ο πιο μικρός έρωδιός στο μέγεθος ενός περιστεριού. Το πάνω μέρος βαθύ μαύρο (♂) ή κασιανό (♀). Το κάτω μέρος σχεδόν λευκό. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστική μια ανοιχτόχρωμη κηλίδα στους ώμους. Πετάει με μαζεμένο το λαιμό. Ζει πάνω από 6 χρόνια. 36 εκ. 4 - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

1. Ἀργυροτσικνιάς*

Egretta alba

Μεγάλος σάν τὸν σταχτοτσικνιά. Χιονόλευκος μὲ μαύρα πόδια καὶ δάχτυλα. Τὴν περίοδο τῆς ἀναπαραγωγῆς ἡ βάση τοῦ μαύρου ράμφους εἶναι κίτρινη (τὸ χειμῶνα ὅλο σχεδὸν τὸ ράμφος εἶναι κίτρινο) καὶ στὴ ράχη ἔχει καλλωπιστικά φτερά, ποὺ κρέμονται πρὸς τὰ κάτω. Ὅταν πετάει, ὁ λαιμὸς του εἶναι κυρτωμένος σάν ἓνα S καὶ τὰ πόδια του τεντωμένα πρὸς τὰ πίσω. Κλωσσάει κατ' ἀποικίες συχνὰ μαζί μὲ ἄλλους ἐρωδιούς. Τὸ χειμῶνα βρίσκεται συχνὰ κοντὰ στὶς ἀκτές. 90 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

2. Λευκοτσικνιάς*

Egretta garzetta

Ἐνας μικρὸς, λευκὸς ἐρωδιὸς μὲ μαῦρο ράμφος, μαύρα πόδια καὶ κίτρινα δάχτυλα. Μὲ γαμήλιο πτέρωμα ἔχει μακριὰ φτερά στὸν αὐχένα καὶ καλλωπιστικά φτερά στὴ ράχη. Ὅταν πετάει, θυμίζει τὸν ἀργυροτσικνιά. Κλωσσάει κατ' ἀποικίες μαζί μὲ ἄλλα εἶδη ἐρωδιῶν πάνω σὲ ἰτιές ἢ ἀρμυρίκια, πότε πότε καὶ σὲ καλάμια. 46 ἐκ. 3 - 4 (5 - 6) 7 - 9.

3. Κρυπτοτσικνιάς*

Ardeola ralloides

Λίγο μεγαλύτερος ἀπὸ τὴ νανομουγκάνα. Ἐχει ὠχρὸ, κίτρινο τῆς ὠχρας πτέρωμα, λευκὲς φτεροῦγες καὶ πολὺ μακρὸ λοφίο, ποὺ κρέμεται πρὸς τὰ κάτω. Τὴν περίοδο τῆς ἀναπαραγωγῆς τὸ ράμφος εἶναι μαῦρο καὶ κυανὸ· τὸν ἄλλο καιρὸ πρασινωπὸ. Τὰ πόδια, τὴν περίοδο τῆς ἀναπαραγωγῆς, εἶναι κοκκινωπά, τὸν ἄλλο καιρὸ πρασινωπά. Ὅταν πετάει, φαίνεται σχεδὸν λευκός, ὅπως ὁ λευκοτσικνιάς. 46 ἐκ. 4 (5 - 6) 7 - 9.

4. Λευκοπελαργὸς

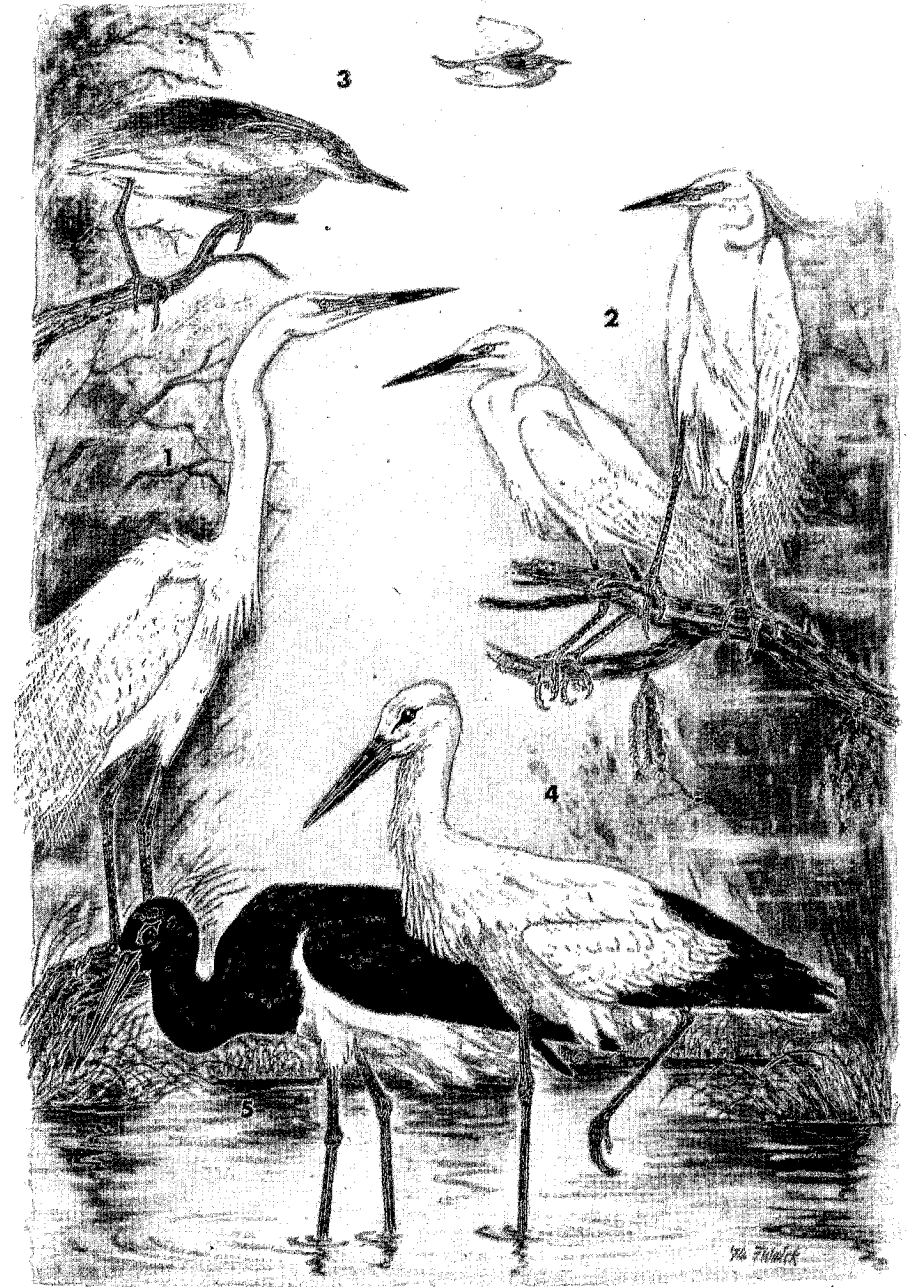
Ciconia ciconia

Ἀναγνωρίζεται εὐκόλα ἀπὸ τὸ μέγεθος, τὸ λευκὸ πτέρωμα μὲ τὰ πισσόμαυρα ἐρετικά φτερά, τὸ μακρὸ, γυαλιστερό, κόκκινο ράμφος καὶ τὰ κόκκινα πόδια. Τὰ νεαρά ἔχουν σκοτεινὸ ράμφος καὶ σκοτεινά πόδια. Φωλιάζει σὲ κτίρια, τηλεγραφικοὺς στῆλους καὶ δέντρα μακριὰ ἀπὸ τὸ δάσος. Ὅταν πετάει, διακρίνεται ἀπὸ τοὺς ἐρωδιούς ἀπὸ τὸ μακρὸ τεντωμένο λαιμὸ του. Ζεῖ πάνω ἀπὸ 20 χρόνια. 102 ἐκ. 3 (4 - 5) 6 - 9.

5. Μαυροπελαργὸς*

Ciconia nigra

Μοιάζει μὲ τὸ λευκοπελαργό, ἀλλὰ διακρίνεται ἀπὸ αὐτὸν ἀπὸ τὸ λαμπρὸ καστανόμαυρο χρωματισμὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ πάγου μέρους. Νεαρά: Θαμπὰ σκοτεινοκαστανά. Βρίσκεται στὰ δάση. Φωλιάζει σὲ δέντρα ἢ βράχους. Ἀντίθετα μὲ τὸ λευκοπελαργό εἶναι πολὺ δειλὸς καὶ κλωσσάει κατ' ἀποικίες. Ζεῖ ἕως 30 χρόνια. Πολὺ σπάνιο κλωσσοπούλι. 97 ἐκ. 3₂ - 4 (5 - 6) 7 - 9.

1. Σταχτογερανός

Grus grus

Ένα μακροπόδαρο και μακρόλαιμο πουλί, με σχιστολιθότεφρο πτέρωμα, μεγαλύτερο από τον πελαργό. Τα επιμηκυσμένα έσωτερικά δευτερεύοντα κρέμονται σαν δρεπάνια πάνω από την ουρά, προς τα κάτω. Στέμμα κόκκινο, κεφάλι και λαιμός μαύρα με μιά λευκή ράβδωση στα πλάγια. Ζεί έως 40 χρόνια. Σάν κλωσσοπούλι έχει εξαφανιστεί από την Ελλάδα. Σήμερα είναι μόνο διαβατικός. 115 εκ. 3 - 4, 9 - 10.

2. Βουβόκυκνος

Cygnus olor

Το μεγαλύτερο πουλί από τα Νησσόμορφα, μεγάλο όσο και ο πελεκάνος. Τα ηλικιωμένα πουλιά είναι χιονόλευκα με πορτοκαλοκόκκινο ράμφος. Η βάση του ράμφους είναι μαύρη με ένα χαρακτηριστικό έξογκωμα. Πόδια σταχτόμαυρα. Νεαρά: τεφροκαστανά με μολυβδότεφρο ράμφος. Έχει παχύ λαιμό που όταν κολυμπάει είναι κυρτωμένος σε σχήμα S. Όταν πετάει, έχει τεντωμένο το λαιμό και οι φτερούγες κάνουν ένα δυνατό, μεταλλικό θρόισμα. 150 εκ. 1 - 4₁ (4₂ - 6₁) 6₂ - 12.

3. Κοκκινολαιμόχηννα

Branta ruficollis

Το μικρότερο είδος από τις χήνες. Αναγνωρίζεται από τα πλούσια σε αντίθεσες σχέδια και απ' το χρωματισμό. Ακόμη και από πολύ μεγάλη απόσταση μπορούμε να δούμε τη χαρακτηριστική, πλατιά, λευκή ράβδωση στα πλευρά. Ανάμεσα στο πολύ μικρό ράμφος και το μάτι, μιά στρογγυλή λευκή κηλίδα. Σπάνιος χειμωνιάτικος επισκέπτης στη Θράκη (Έβρος). Κάνει συχνά συντροφιά με τις φαλαρίδες 55 εκ. 1 - 2, 12.

4. Σταχτόχηννα*

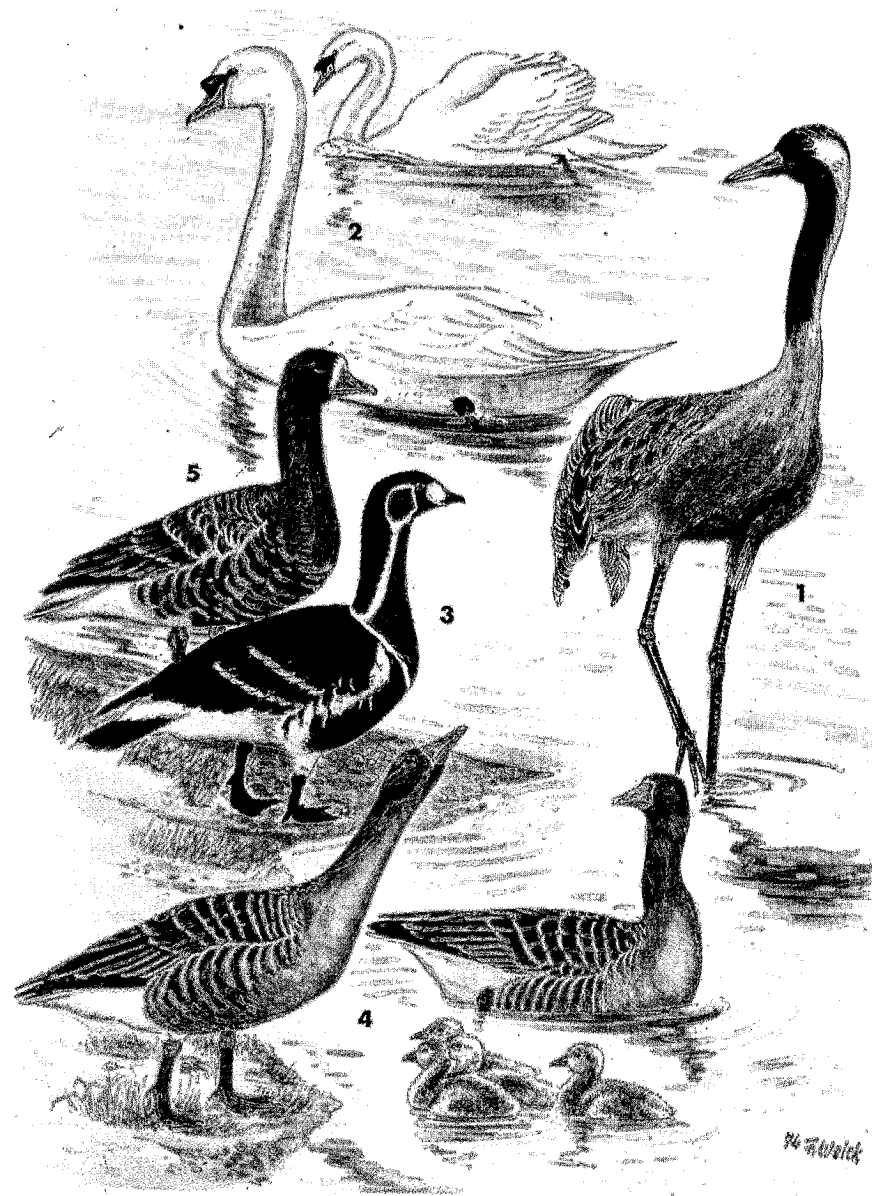
Anser anser

Η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή χήνα, από την οποία κατάγεται και η κατοικίδια. Πτέρωμα ανοιχτό καστανότεφρο. Το κεφάλι και ο λαιμός δεν είναι πιά σκοτεινά από το σώμα, όπως στις άλλες τεφρόχηννες. Ίσχυρό, πορτοκαλόχρωμο ράμφος. Πόδια κρεατόχρωμα. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικό ότι οι φτερούγες είναι ανοιχτόχρωμες στο εμπρός μέρος τους. Το χειμώνα συχνάζει στις άκτες και τις εκβολές των ποταμών. Ζεί έως 25 χρόνια. 80 εκ. 1 - 3 (4 - 5) 6 - 12.

5. Άσπρομετωπόχηννα

Anser albifrons

Μικρότερη από τη σταχτόχηννα. Αναγνωρίζεται εύκολα από τη λευκή κηλίδα στο μέτωπο και από τις ακανόνιστες μαύρες κηλίδες στο κάτω μέρος. Πόδια πορτοκαλόχρωμα. Νεαρά: χωρίς κηλίδες στο μέτωπο και την κοιλιά. Ζεί έως 47 χρόνια. Χειμωνιάτικος επισκέπτης. 70 εκ. 1 - 2, 12.

1. Καστανόχηννα*

Tadorna ferruginea

Αναγνωρίζεται από την σάν τής χήνας μορφή, το όμοιομορφα ξανθοκόκκινο πτέρωμα, το ανοιχτόχρωμο κεφάλι, τον ανοιχτόχρωμο λαιμό, τα μαύρα έρετικά και τα μαύρα πηδαλιούχα φτερά. Ράμφος και πόδια μαύρα. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικά τα λευκά καλυπτήρια στις φτερούγες και ο πράσινος καθρέφτης. Το ♂ έχει ένα στενό, μαύρο δακτύλιο στο λαιμό. Το ♀ έχει σχεδόν λευκό κεφάλι. Σπάνιο κλωσσοπούλι. 64 έκ. 1 - 4₁ (4₂ - 6₁) 6₂ - 12.

2. Βαρβάρη*

Tadorna tadorna

Μεγάλη όσο σχεδόν και η καστανόχηννα, αλλά χαρακτηριστικά χρωματισμένη με άσπρόμαυρο και κοκκινοκαστανό. Το ♂ έχει φωτεινό κόκκινο ράμφος με χαρακτηριστικό κόκκινο έξόγκωμα στη μύτη. Πόδια κόκκινα. Τα νεαρά είναι χρωματισμένα τεφροκαστανά και λευκά. Ζει άποκλειστικά στις άκτες τής θάλασσας. Κλωσσάει σε κουνελοφωλιές και σχισμές βράχων. 60 έκ. 1 - 4₁ (4₂ - 6₁) 6₂ - 12.

3. Πρασινοκεφαλόπαπια

Anas platyrhynchos

Η μεγαλύτερη άφρόπαπια. Το ♂ με χαρακτηριστικό μεγαλοπρεπές πτέρωμα, με σκοτεινοπράσινα κεφάλι και λαιμό, λευκό δακτύλιο στο λαιμό, βαθύ καστανό πρόλοβο και κιτρινοπράσινο ράμφος. Όταν αλλάζει πτέρωμα, μοιάζει με το ♀, που φαίνεται να έχει τεφροκαστανές κηλίδες. Όταν πετάει, είναι και στα δύο φύλα χαρακτηριστικός ο κυανός καθρέφτης στις φτερούγες που στο εμπρός και πίσω μέρος ορίζεται από μια λευκή ράβδωση. Ζει έως 20 χρόνια. Συχνό κλωσσοπούλι. 58 έκ. 1 - 3 (4 - 5) 6 - 12.

4. Φλυαρόπαπια*

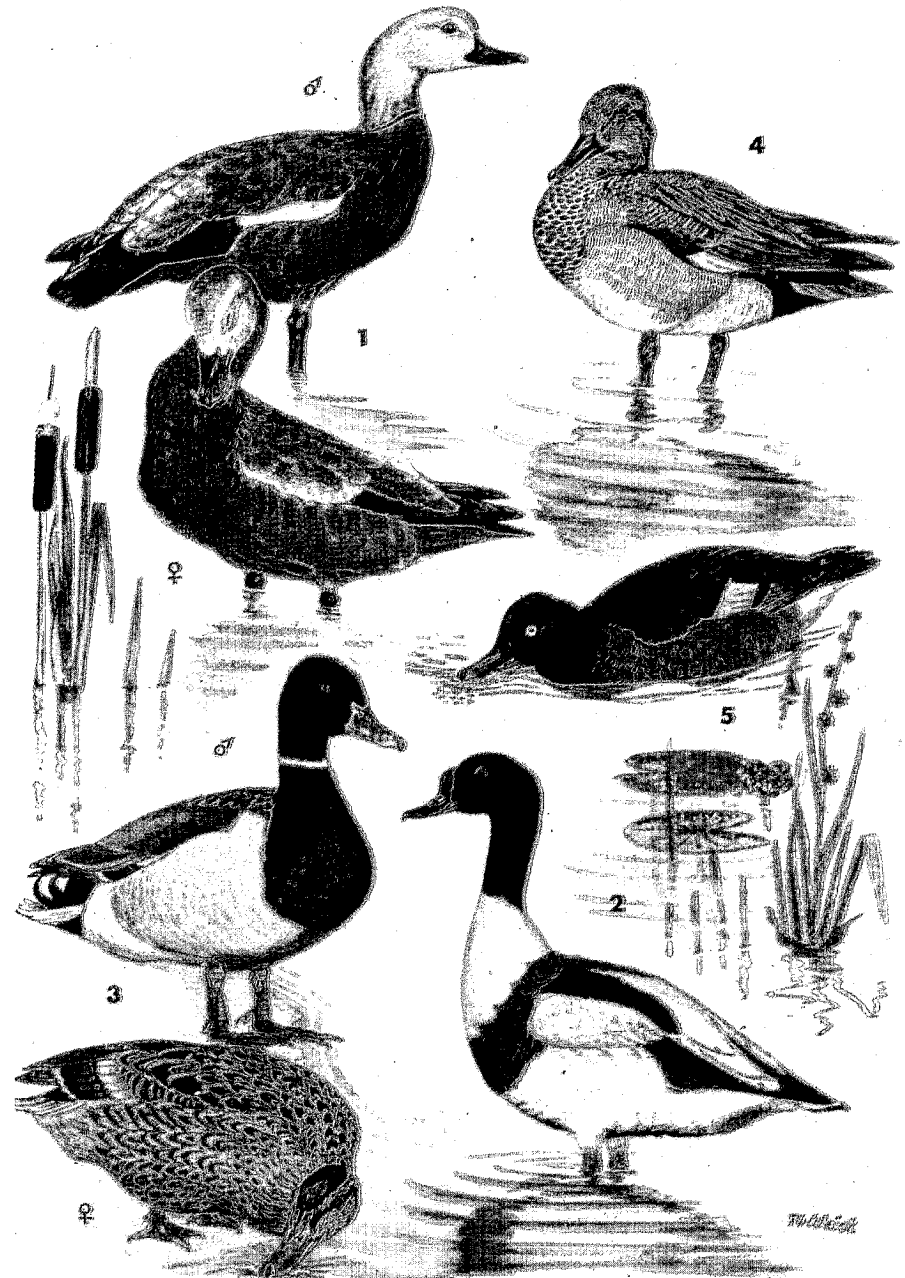
Anas strepera

Αυτή η άφρόπαπια είναι λίγο μικρότερη και έχει πιο απότομο μέτωπο από την πρασινοκεφαλόπαπια. Στο ♂ επικρατεί το σκότεινότερο πτέρωμα με μαύρα κάτω καλυπτήρια τής ουράς. Το ♀ μοιάζει με το ♀ τής πρασινοκεφαλόπαπιας, αλλά τα πλάγια του ράμφους του είναι πορτοκαλοκίτρινα. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικός ο λευκός καθρέφτης. Ζει έως 10 περίπου χρόνια. 51 έκ. 1 - 4₁ (4₂ - 6₁) 6₂ - 12.

5. Βαλτόπαπια*

Aythya nyroca

Μιά μικρή βουτόπαπια με χαρακτηριστικά λευκά κάτω καλυπτήρια στην ουρά. Κεφάλι, λαιμός και στήθος σκοτεινά πυρρόξανθα. Το ♂ έχει λευκά μάτια. Όταν πετάει, στο πάνω μέρος τής φτερούγας φαίνεται μια λευκή λωρίδα. 41 έκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

1. Σαρσέλα*

Anas querquedula

Μιά μικρή άφρόπαπια, λίγο μεγαλύτερη από το κικίρι. Το ♂ με γαμήλιο πτέρωμα έχει κεφάλι, λαιμό και στήθος καστανά. Ίδιαίτερα χαρακτηριστική είναι μία λευκή λωρίδα πάνω από το μάτι. Το ♀ έχει καστανές κηλίδες. Όταν πετάει, το εμπρός μέρος της φτερούγας είναι άνοιχτότεφρο και ο καθρέφτης πρασινωπός, με λευκό γύρω γύρω. Ζει 8 χρόνια. 38 εκ. 3 - 4 (5 - 6) 7 - 10.

2. Σφυριχτάρι

Anas penelope

Το ♂ με γαμήλιο πτέρωμα έχει ζωνηρό κοκκινοκαστανό κεφάλι, με άνοιχτοκίτρινη κηλίδα στο μέτωπο. Η ράχη και τα πλευρά είναι άνοιχτότεφρα. Τα κάτω καλυπτήρια της ούρας μαύρα. Το ♀ είναι σκοτεινό τεφροκαστανό. Ο καθρέφτης και στα δύο φύλα σκοτεινοπράσινος. 46 εκ. 1 - 2, 11 - 12.

3. Κικίρι

Anas crecca

Η μικρότερη άφρόπαπια. Το ♂ έχει σκοτεινοκαστανό κεφάλι, πράσινη ταινία στα πλάγια του κεφαλιού, λευκή κατά μήκος γραμμή στους ώμους και κίτρινα κάτω καλυπτήρια στην ούρα. Το ♂ όταν αλλάζει πτέρωμα, το ♀ και τα νεαρά έχουν διάφορες καστανές κηλίδες. Όταν πετάει, ο μαυροπράσινος καθρέφτης είναι ένα καλό γνώρισμα. Ζει έως 14 χρόνια. 36 εκ. 1 - 4, 9 - 12.

4. Χουλιάρόπαπια*

Anas clypeata

Διακρίνεται από τις άλλες πάπιες από το πλατύ, μακρύ, σαν κουτάλι ράμφος. Το ♂ με γαμήλιο πτέρωμα έχει σκοτεινοπράσινο κεφάλι. Ο λαιμός και το εμπρός μέρος του στήθους λευκά. Οι πλευρές πυρρόξανθες. Ο καθρέφτης μαυροπράσινος. Το ♀ μοιάζει με το ♀ της πρασινοκεφαλόπαπιας, αλλά έχει κυανότεφρα καλυπτήρια στις φτερούγες. 51 εκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

5. Ροπαλόπαπια*

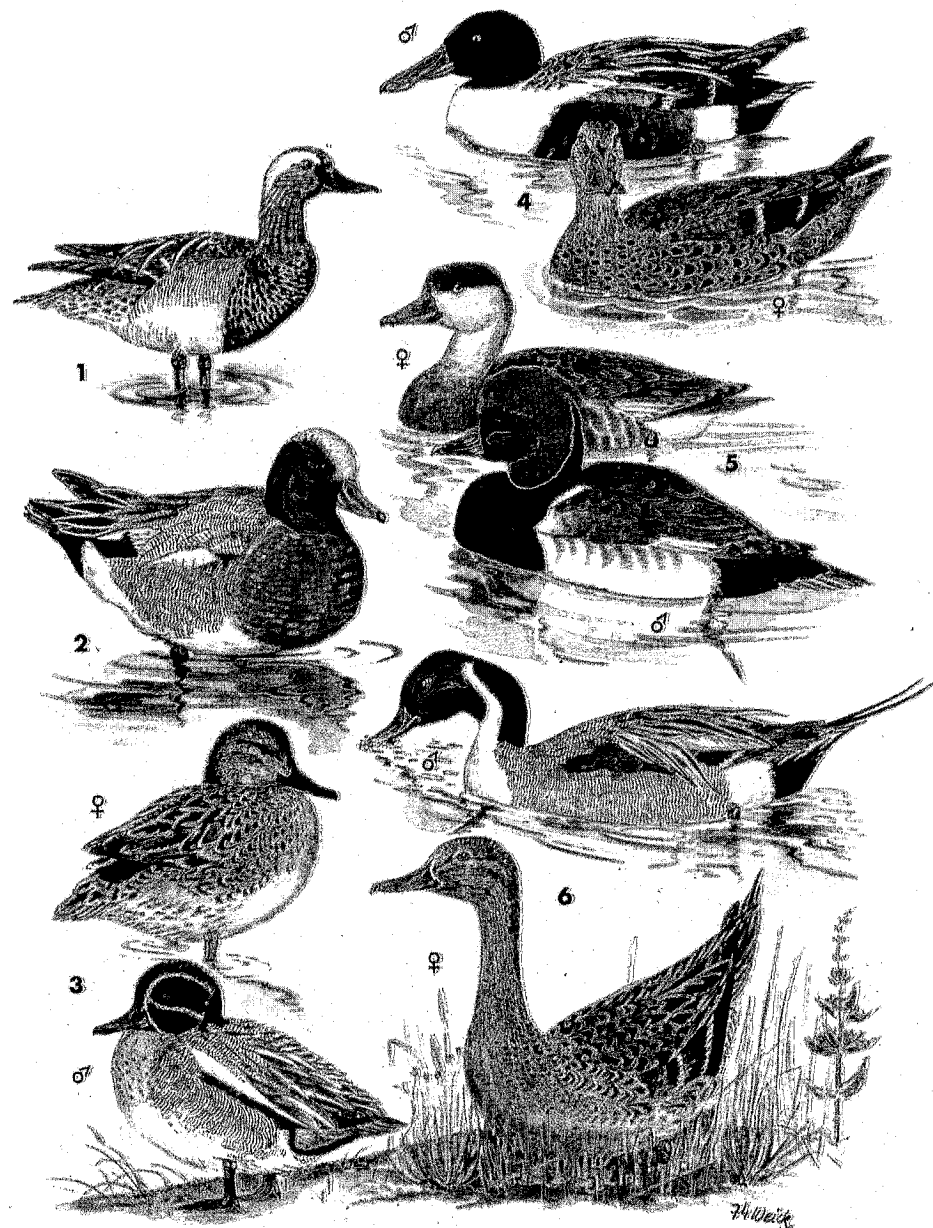
Netta rufina

Μιά κοντόχοντρη, χοντροκέφαλη βουτόπαπια. Το ♂ έχει ξανθόχρωμο κεφάλι και κόκκινο ράμφος. Ο λαιμός, το εμπρός μέρος του στήθους και η κοιλιά είναι μαύρα. Οι πλευρές λευκές. Μία λευκή κηλίδα στους ώμους. Στο ♀ επικρατεί το άνοιχτο τεφροκαστανό, με λευκά μάγουλα. Ράμφος κυανότεφρο. Μόνο στη μύτη κόκκινο. Ζει τουλάχιστο 15 χρόνια. 56 εκ. 1 - 4, 7 - 12.

6. Σουβλόπαπια

Anas acuta

Λεπτή, μακρόλαιμη άφρόπαπια, με μυτερή ούρα. Το ♂ είναι κυρίως σταχτί, με καστανό κεφάλι και καστανή ούρα. Μία χαρακτηριστική λευκή κατά μήκος ράβδωση στα πλάγια του λαιμού. Μαύρα κάτω καλυπτήρια της ούρας. Το ♀ μοιάζει με το ♀ της πρασινοκεφαλόπαπιας, Μεταλλικός πράσινος καθρέφτης. Όταν πετάει, μπορεί να προσδιορισθεί κυρίως από το μακρύ λαιμό και τη μυτερή ούρα. Ζει 14 χρόνια, αιχμάλωτη έως 20 χρόνια. 56 εκ. 1 - 3, 10 - 12.

1. Τσικνόπαπια

Aythya fuligula

Μιά μικρή βουτόπαπια. Στο ♂ τὸ κεφάλι, ἡ ράχη καὶ ὁ πρόλοβος εἶναι μαύρα, ἡ κοιλιά λευκή. Στο πίσω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ τῆς ἔχει μιά χαρακτηριστική τοῦφα ἀπὸ φτερά, ποὺ πέφτουν πρὸς τὰ κάτω. Στο ♀ ἐπικρατεῖ τὸ τεφροκαστανὸ μὲ μιά μικρὴ λευκὴ κηλίδα στὴ βάση τοῦ ράμφους. Ζεῖ 13, αἰχμάλωτη ἕως 19 χρόνια. Χειμωνιάτικος ἐπισκέπτης. 43 ἐκ. 1 - 3, 10 - 12.

2. Κυνηγόπαπια

Aythya ferina

Βουτόπαπια. Τὸ ♂ ἔχει κεφάλι καὶ λαιμὸ κοκκινοκαστανά, πρόλοβο καὶ τὸ ἔμπρὸς μέρος τοῦ στήθους μαύρα. Ράχη σταχτιά. Ράμφος σταχτί μὲ μαύρη μύτη. Στο ♀ ἐπικρατεῖ τὸ τεφροκαστανό. Ὅταν πετάει, καὶ στὰ δυὸ φύλα: σταχτιά ράχη καὶ μιά ἀνοιχτόχρωμη ράβδωση στὴ φτερούγα. Αἰχμάλωτη ἔζησε 22 χρόνια. Συχνὸς χειμερινὸς ἐπισκέπτης. 46 ἐκ. 1 - 4, 7 - 12.

3. Λοφοπρίστης

Mergus serrator

Ἔχει τὸ μέγεθος τῆς πρασινοκεφαλόπαπιας. Μὲ τυπικὸ λοφίο στὸ κεφάλι καὶ μὲ στενὸ, κόκκινο ράμφος. Τὸ ♀, ἀντίθετα μὲ τὸ ζοηρὰ χρωματισμένον ♂, εἶναι κυρίως σταχτί, μὲ καστανὸ κεφάλι καὶ λευκὸ τὸ ἔμπρὸς μέρος τοῦ λαιμοῦ. Ζεῖ τουλάχιστο 10 χρόνια. 58 ἐκ. 1 - 3, 11 - 12.

4. Νεροπούλαδα

Gallinula chloropus

Ἔχει τὸ μέγεθος τῆς λιβαδοπέρδικας. Καστανόμαυρο πτέρωμα μὲ χαρακτηριστικὰ λευκὰ κάτω καλυπτήρια τῆς οὐράς καὶ μιά λευκὴ ράβδωση κατὰ μῆκος στὰ πλευρά. Κόκκινη μετωπικὴ πλάκα. Κόκκινο ράμφος μὲ κίτρινη μύτη. Πράσινα πόδια. Τὰ νεαρὰ εἶναι σταχτιά μὲ ἀνοιχτόχρωμο λάρυγγα. Κουνάει ζοηρὰ τὸ κεφάλι καὶ συχνὰ τινάζει νευρικά τὴν ἀνασηκωμένη οὐρά. Ζεῖ ἕως 8 χρόνια. 33 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

5. Φαλαρίδα

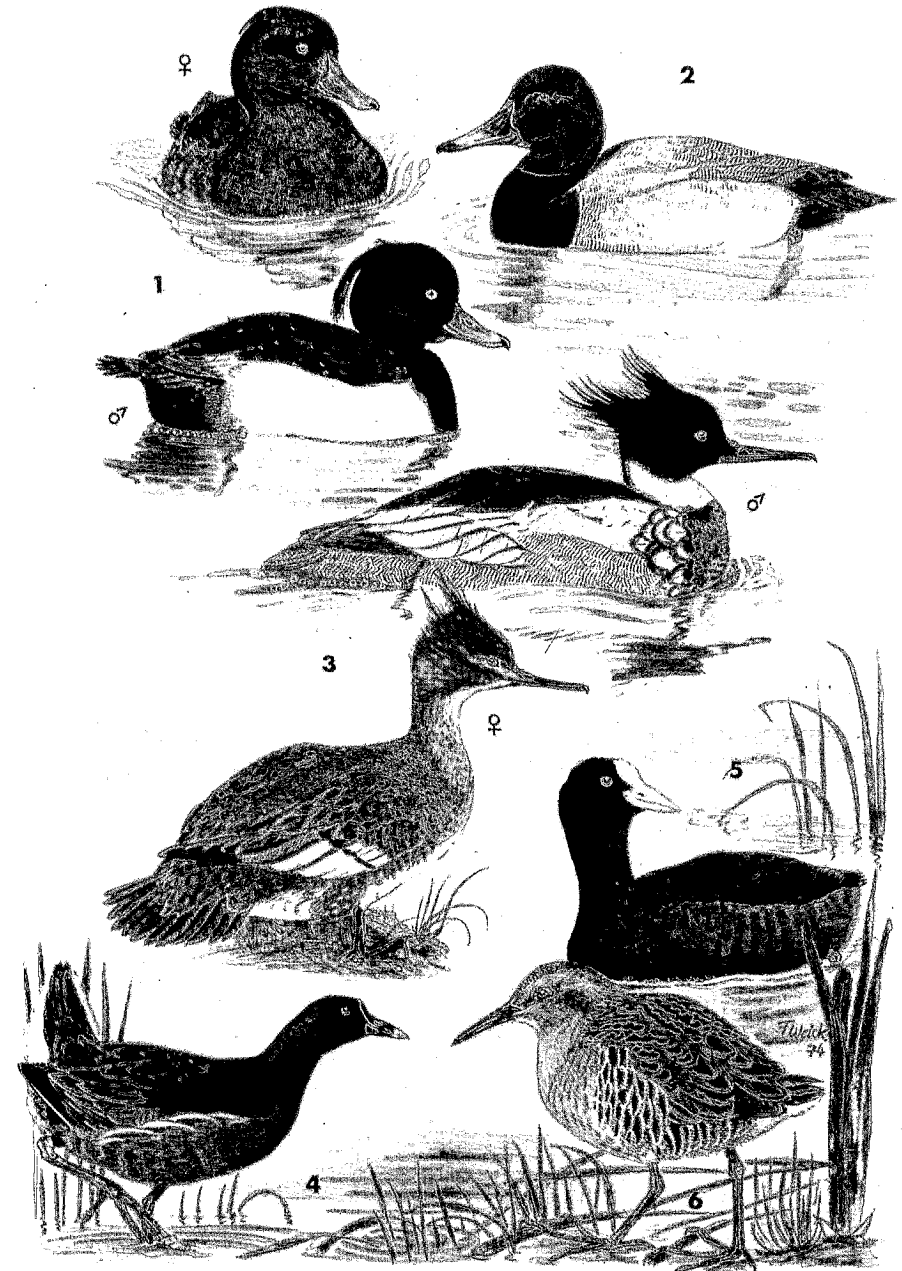
Fulica atra

Ἐνα μαυρότεφο πουλί, ποὺ κολυμπάει καὶ μόλις φτάνει τὸ μέγεθος τῆς πάπιας, μὲ χαρακτηριστικὴ λευκὴ κηλίδα στὸ μέτωπο καὶ λευκὸ ράμφος. Τὰ πόδια εἶναι σκοτεινά μὲ λοβούς στὰ δάχτυλα. Τὰ νεαρὰ εἶναι σκοτεινοτεφροκαστανά μὲ ἀνοιχτόχρωμο λάρυγγα. Κολυμπάει κουνώντας τὸ κεφάλι. Βουτάει μὲ ἕνα μικρὸ πήδημα. 38 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

6. Νεροκοτσέλα

Rallus aquaticus

Χαρακτηριστικὰ μακρὸ, κόκκινο ράμφος. Σκοτεινοκαστανὸ πάνω μέρος μὲ μαύρες κατὰ μῆκος κηλίδες. Πλευρὰ μὲ χαρακτηριστικὲς ἀσπρόμαυρες ταινίες. Τὰ πλάγια τοῦ κεφαλιοῦ, ὁ λάρυγγας, ὁ λαιμὸς καὶ τὸ στήθος σχιστολιθότρεφα. Τὰ νεαρὰ δὲν δείχνουν τόσες ἀντιθέσεις. Μπορεῖ νὰ ζεῖ κοπαδιαστά. Ζεῖ ἕως 5 χρόνια. 28 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

1. Τουρλίδα

Numenius arquata

Το μεγαλύτερο παρυδάτιο πουλί της Ευρώπης. Πτέρωμα τεφροκαστανό, με πυκνές σκοτεινές ραβδώσεις. Χαρακτηριστικά μακρύ, κυρτό προς τα κάτω, ράμφος και άνοιχτόχρωμο ούροπυγιο. Τόν καιρό που μεταναστεύει, βρίσκεται συχνά στις άκτες και τις εκβολές των ποταμών. 55 εκ. 1 - 4, 9 - 12.

2. Ποταμοσφυριχτής

Charadrius dubius

Έχει περίπου το μέγεθος του κορυδαλλού, με λευκό δακτύλιο στο λαιμό και συνεχή μαύρη ταινία στον πρόλοβο. Ράμφος σκοτεινό. Πόδια κιτρινωπά. Κίτρινος οφθαλμικός δακτύλιος. Το πάνω μέρος καστανό. Όταν πετάει, χωρίς λευκές ραβδώσεις στη φτερούγα. Νεαρά: με καστανή, όχι συνεχή, ταινία στον πρόλοβο. 16 εκ. 4 (5 - 7) 8 - 9.

3. Θαλασσοσφυριχτής

Charadrius alexandrinus

Μοιάζει με τον ποταμοσφυριχτή, αλλά η σκοτεινή ταινία του προλόβου κόβεται στη μέση και στο ♂ είναι μαύρη, ενώ στο ♀ καστανομαυρωπή. Όταν πετάει, μία λευκή ραβδωση στο πάνω μέρος της φτερούγας. Νεαρά: όπως του ποταμοσφυριχτή, αλλά με μαύρα πόδια. 16 εκ. 1 - 4 (5 - 7) 8 - 12.

4. Στρειδοφάγος

Haematopus ostralegus

Ένα μεγάλο άσπρμαυρο πουλί της παραλίας, με μακρύ, κόκκινο ράμφος και κόκκινα πόδια. Κεφάλι, στήθος και πάνω μέρος, μαύρα. Κάτω μέρος καθαρό λευκό. Όταν τόν ενοχλήσουν, έρεθίζεται και φωνάζει δυνατά και ακατάπαυστα. Κατασκευάζει φωλιά σε σκάφη σε άμμωδες έδαφος, συχνά ανάμεσα σε άποικίες γλαρονιών. Ζει έως 34 χρόνια. 43 εκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

5. Όχθοτούρλι

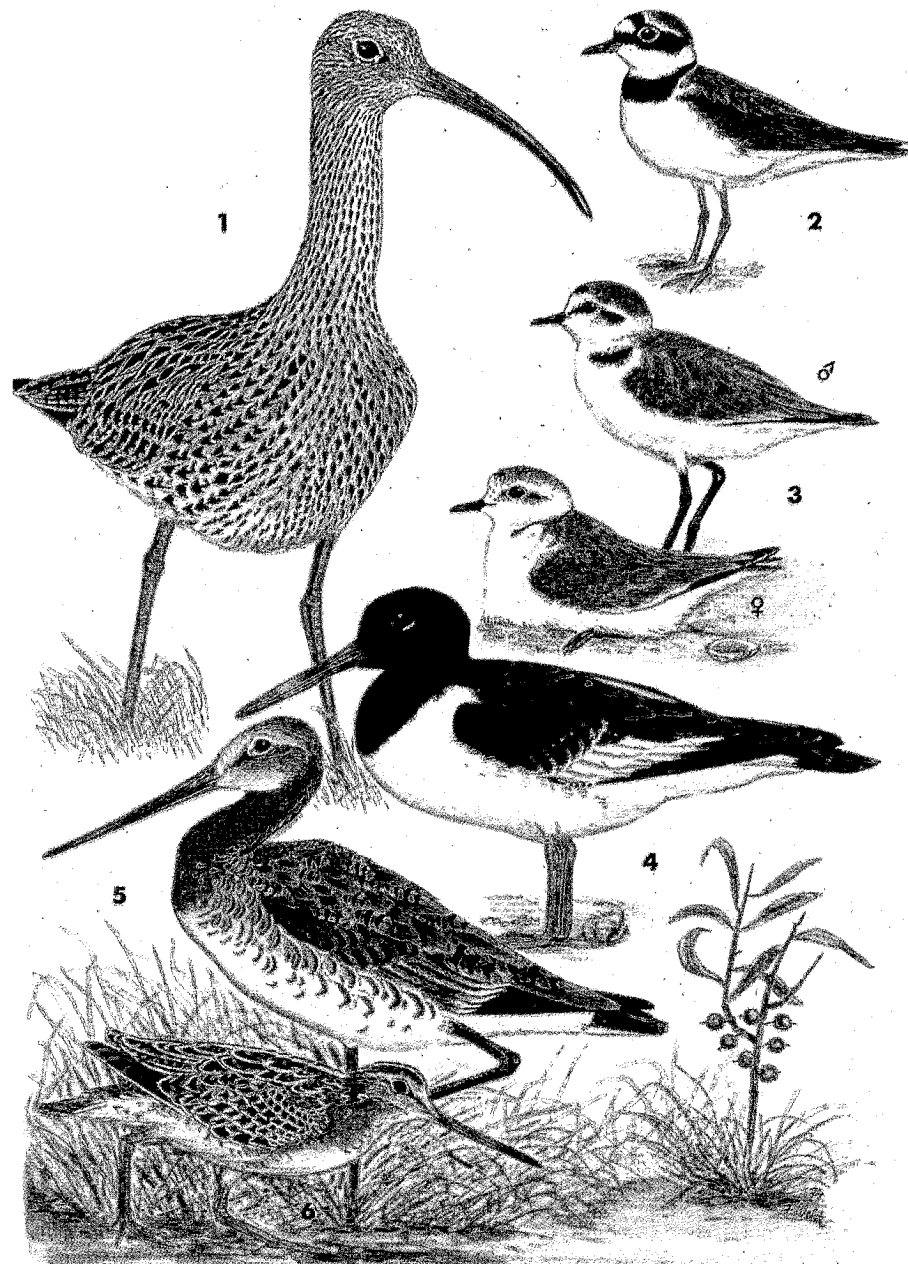
Limosa limosa

Με γαμήλιο πτέρωμα: κεφάλι και στήθος ξανθοκαστανά. Πλευρά και κοιλιά λευκά, με μαύρες κηλίδες. Ράμφος μακρύ και σχεδόν ίσιο. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: πάνω μέρος τεφροκαστανό, κάτω μέρος και πλευρά, λευκά. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστική μία λευκή ραβδωση στη φτερούγα και η λευκή ούρα του με μία μαύρη άκρεια γραμμή. Διαβατικό. 41 εκ. 1 - 5, 9 - 12.

6. Μπεκατσίνι

Gallinago gallinago

Χαρακτηριστικά ίσιο και πολύ μακρύ ράμφος. Ώχροκίτρινες κατά μήκος ραβδώσεις πάνω στο μαυροκαστανό στέμμα. Τα φτερά της ούρας έχουν εγκάρσιες ταινίες. Πόδια όχροπρασινωπά. Τυπικό ζικ-ζάκ πέταγμα με το ράμφος προς τα κάτω. Χειμωνιάτικος επισκέπτης. 27 εκ. 1 - 3, 9 - 12.

1. Καλημάνα

Vanellus vanellus

Έχει περίπου το μέγεθος του περιστεριού. Κυρίως άσπρόμαυρη με δυνατό, άνασηκωμένο λοφίο. Ράχη με μεταλλική λάμψη. Με τις φαρδιές και στρογγυλές φτερούγες την περίοδο τής άναπαραγωγής κάνει ένα ιδιόρυσμο, όρμητικό πέταγμα, όλο τεχνάσματα. 30 έκ. 1 - 3 (4 - 5) 6 - 12.

2. Άγκαθοκαλημάνα*

Hoplopterus spinosus

Μοιάζει με την καλημάνα, αλλά έχει άμμόχρωμο πτέρωμα στη ράχη και φτερούγες με μαυρες μύτες. Κεφάλι, εμπρός μέρος του λαιμού, στήθος και πάνω μέρος τής ράχης, μαύρα. Άπεναντίας τα πλάγια του λαιμού και ή περιοχή του αυτιού λευκά. Στην καμπή τής φτερούγας, μαύρο σπιρούνι. Άδύνατο λοφίο που κρέμεται. 27 έκ. 4 (5 - 6) 7 - 9.

3. Κοκκινოსκέλης

Tringa totanus

Ένας μεσαίου μεγέθους τεφροκαστανός τρύγγας. Με έντονες ραβδώσεις και πορτοκαλοκίτρινα πόδια. Μαύρο ράμφος, με πορτοκαλοκόκκινη βάση. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικό το πλατύ, λευκό πίσω κράσπεδο τής φτερούγας. 28 έκ. 1 - 3 (4 - 6) 7 - 12.

4. Πετροτριλίδα

Burhinus oediconemus

Ένα άμμόχρωμο πουλί, που έχει το μέγεθος του περιστεριού, με σκοτεινές κατά μήκος ραβδώσεις, μεγάλα κίτρινα μάτια και μακριά, παχιά, κίτρινα πόδια. Δυνατό κίτρινο ράμφος με μαύρη μύτη. Όταν πετάει, έχει δυο χαρακτηριστικές λευκές ραβδώσεις στη φτερούγα. 40 έκ. 3 - 4 (5 - 6) 7 - 9.

5. Άβοκέτα*

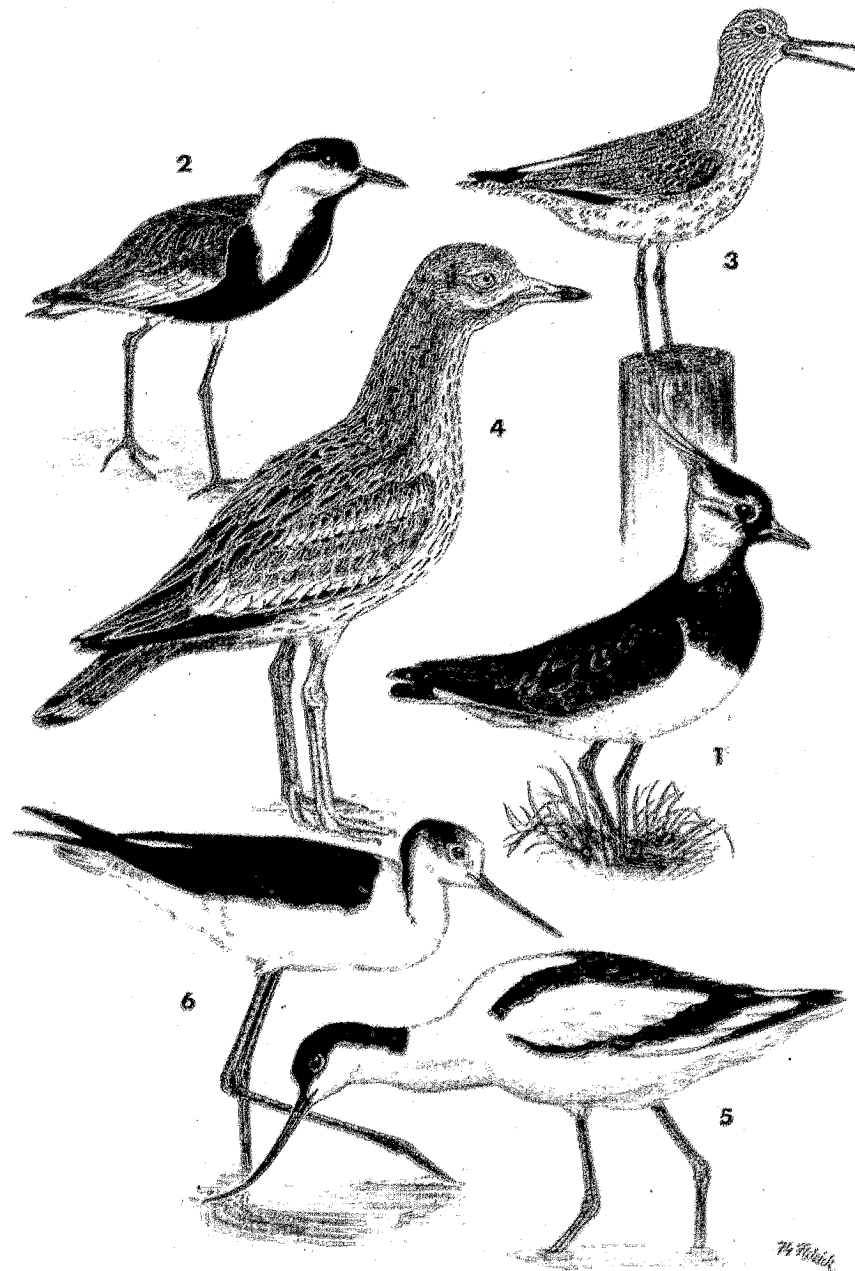
Recurvirostra avosetta

Άπαραγνώριστη. Μακρύ, λεπτό, κυρτό προς τα πάνω ράμφος. Άσπρόμαυρο πτέρωμα, πλουσιο σε αντιθέσεις και μακριά, κωανότεφρα πόδια. Όταν πετάει, τα τεντωμένα πόδια εξέχουν πέρα από την ουρά. Κλωσσάει κατ' άποικίες. 45 έκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

6. Καλαμοκανάς*

Himantopus himantopus

Άπαραγνώριστο από τα εξαιρετικά μακριά και λεπτά κόκκινα πόδια, που όταν πετάει, προεξέχουν 18 περίπου έκ. πέρα από την ουρά. Μαύρη ράχη και μαυρες φτερούγες. Ράμφος μαύρο και μυτερό. Το ♂ έχει σκοτεινό το πίσω μέρος του κεφαλιού. Κλωσσάει κατ' άποικίες. 38 έκ. 3 - 4 (5 - 6) 7 - 9.

1. Νεροχελίδονο

Glareola pratincola

Τὸ πάνω μέρος ἐλαιοκαστανό. Λάρυγγας κιτρινωπὸς μὲ μαύρο γύρω γύρω. Φτεροῦγες μακριές καὶ μυτερές. Πετᾷ ἐπὶ τὰ γλαρόνια μὲ χαρακτηριστικὸ λευκὸ οὐροπύγιο, μαύρη, βαθιὰ διχαλωτὴ οὐρά καὶ σκοτεινὲς μύτες στὶς φτεροῦγες. Τὰ κάτω καλυπτῆρια στὶς φτεροῦγες κοκκινωπὰ καστανά. Μὲ χειμωνιάτικο πτέρωμα: λάρυγγας μὲ κηλίδες. 23 ἐκ. 4 (5 - 6) 7 - 9.

2. Νανοσκαλίδρα

Calidris minuta

Μικρὴ σκαλίδρα ποὺ ἔχει περίπου τὸ μέγεθος τοῦ κοκκινολαίμη. Μὲ σχετικὰ κοντὰ, σκοτεινὰ πόδια. Τὸ ράμφος εἶναι πρὶν ἀπὸ τὸ κεφάλι. Ὑπόλευκη ὀφθαλμικὴ λωρίδα. Κοιλιά λευκὴ. Τὸ πάνω μέρος μὲ γαμήλιο πτέρωμα, ξανθοκαστανό. Μὲ χειμωνιάτικο πτέρωμα σχεδὸν τεφροκαστανό. Οὐροπύγιο καὶ τὰ μεσαῖα πηδαλιούχα φτερά σκοτεινά. 13 ἐκ. 1 - 6, 9 - 12.

3. Χαλικοκυλιστής

Arenaria interpres

Μὲ γαμήλιο πτέρωμα: κοκκινοκαστανὴ ράχη, ἓνα μαύρο V ἀπὸ τοὺς ὤμους ἕως τὸ μέσο τῆς ράχης καὶ ζωνρὰ ἀσπρόμαυρα σχέδια στὸ κεφάλι καὶ στὸ λαιμὸ. Κοντὸ καὶ μυτερὸ ράμφος. Διαβατικὸ. 23 ἐκ. 3 - 4, 8 - 9.

4. Πρασινοσκέλης

Tringa nebularia

Μὲ γαμήλιο πτέρωμα: στὸ πάνω μέρος τεφροκαστανός. Ὁ λαιμὸς καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ προλόβου μὲ σκοτεινὲς κηλίδες. Μακρὸ, πρασινωπὸ καὶ ἐλαφρὰ πρὸς τὰ πάνω κυρτωμένο ράμφος. Πόδια πρασινωπὰ. Διαβατικὸ πουλὶ καὶ ποὺ καὶ ποὺ χειμωνιάτικος ἐπισκέπτης. 30 ἐκ. 1 - 4, 9 - 12.

5. Ἀργυροπούλι

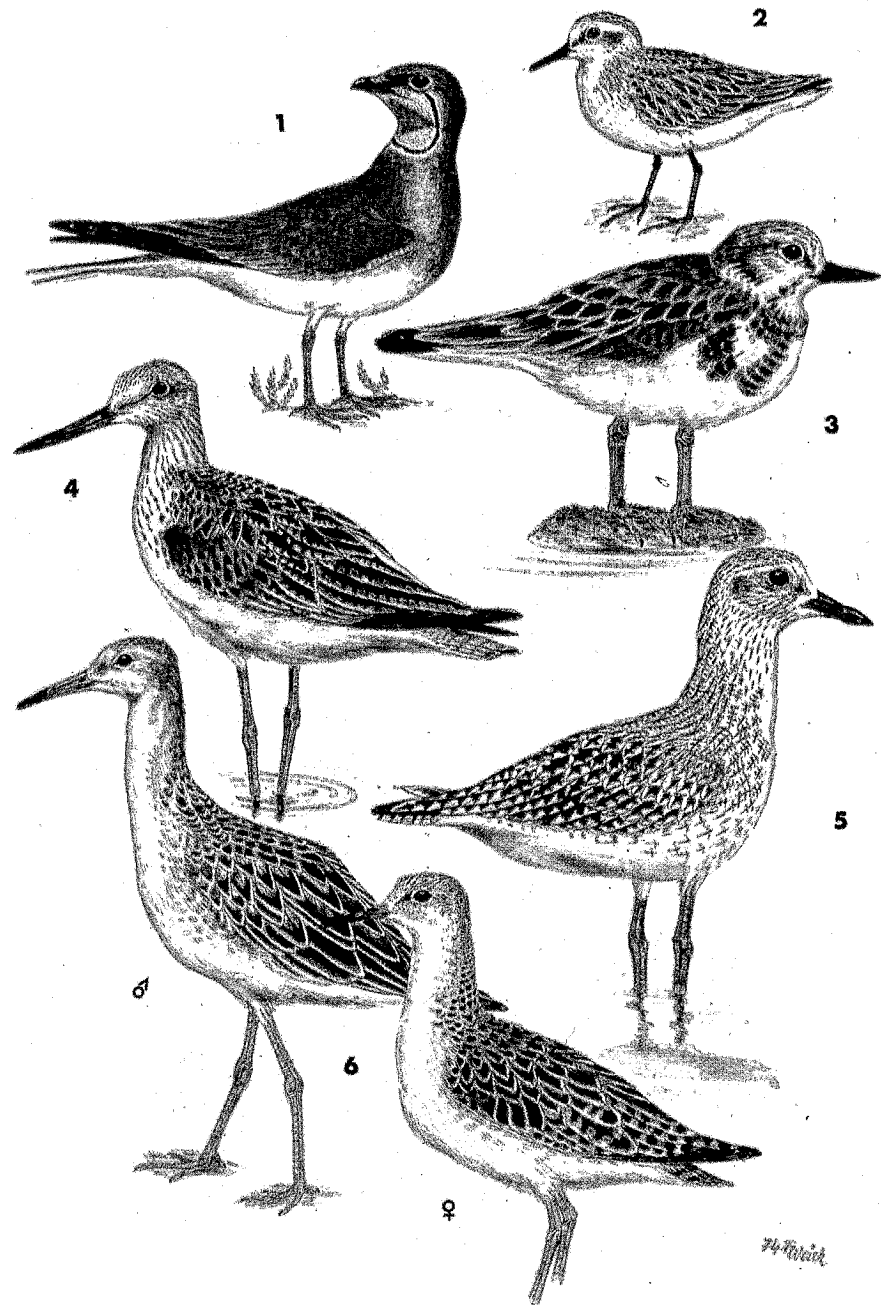
Pluvialis squatarola

Μὲ χειμωνιάτικο πτέρωμα: στὸ πάνω μέρος ἀνοιχτότεφο μὲ ὑπόλευκες κηλίδες. Στὸ κάτω μέρος ἀνοιχτόχρωμο χωρὶς μαύρο. Μία ἀνοιχτόχρωμη λωρίδα στὸ πάνω μέρος τῆς φτερούγας. Μὲ γαμήλιο πτέρωμα: τὸ κάτω μέρος καθὼς καὶ ὁ λάρυγγας καὶ τὰ πλάγια τοῦ κεφαλοῦ, μαύρα. Στὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ χαρακτηριστικὲς λευκὲς ραβδώσεις. 28 ἐκ. 1 - 4, 9 - 12.

6. Ψευτομαχητής

Philomachus pugnax

Τὸ ♂ ἔχει τὸ μέγεθος τῆς τσίχλας. Τὸ ♀ εἶναι πολὺ μικρότερο. Τὸ χρῶμα τῶν ποδιῶν καὶ τοῦ σχεδὸν ἴσιου ράμφους ποικίλλει πάρα πολὺ (πορτοκαλόχρωμο, κίτρινο, πρασινωπὸ, καστανωπὸ). Ὄταν πετᾷ, εἶναι χαρακτηριστικὴ μὴ ραβδωσὴ στῆ φτερούγα καὶ ἡ σκοτεινὴ οὐρά μὲ μὴ λευκὴ σὰν αὐτὸ κηλίδα σὲ κάθε ἐξωτερικὴ πλευρά. 29 ἐκ. 3 - 4, 8 - 9.

1. Θαλασσαετός*

Haliaeetus albicilla

Ο μεγαλύτερος από τους αετούς που βρίσκονται στην Ελλάδα. Δυνατό κίτρινο ράμφος. Πόδια χωρίς φτερά. Τα γέρικα πουλιά έχουν ούρα λευκή. Τα νεαρά έχουν καστανή ούρα με ακανόνιστα ανοιχτές κηλίδες. Συχνάζει στα στεκούμενα και τα τρεχούμενα νερά καθώς και στη ζώνη των άκτων. Τρέφεται κυρίως από ψάρια, αλλά και από υδρόβια πουλιά, μικρά θηλαστικά και ψοφίμια. Ζει 30 - 40 χρόνια. Κλωσσοπούλι, που κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Ξεχειμωνιάζει κοντά στις άκτες (π.χ. το δέλτα του Έβρου). Κατασκευάζει έντυπωσιακές φωλιές πάνω σε μεγάλα δέντρα. 90 έκ. 1 - 2₁ (2₂ - 3) 4 - 12.

2. Καλαμόκιρκος

Circus aeruginosus

Χαρακτηριστικό άρπακτικό πουλί των καλαμιώνων. Τυπικό πέταγμα όλο τεχνάσματα. Το ♂ κυρίως καστανό με πιο ανοιχτόχρωμο κεφάλι και σταχτιά ούρα και δευτερεύοντα. Το ♀ σκοτεινό καστανό με υπόλευκα κρέμ κεφάλι, λάρυγγα και φτερά στους ώμους. Συχνάζει στα νερά των μεσογειών, το δέλτα των ποταμών και τις λιμνοθάλασσες όπου υπάρχουν εκτεταμένοι καλαμιώνες. Κατασκευάζει φωλιές στο έδαφος μέσα στα καλάμια. Τρέφεται κυρίως από μικρά θηλαστικά και πουλιά, αλλά και από ψάρια, βατράχους και φιδία. Ζει έως 16 χρόνια. Κλωσσοπούλι. Το χειμώνα μεταναστεύει από το βορρά. 50 έκ. 1 - 4₁ (4₂ - 5) 6 - 12.

3. Τσίφτης

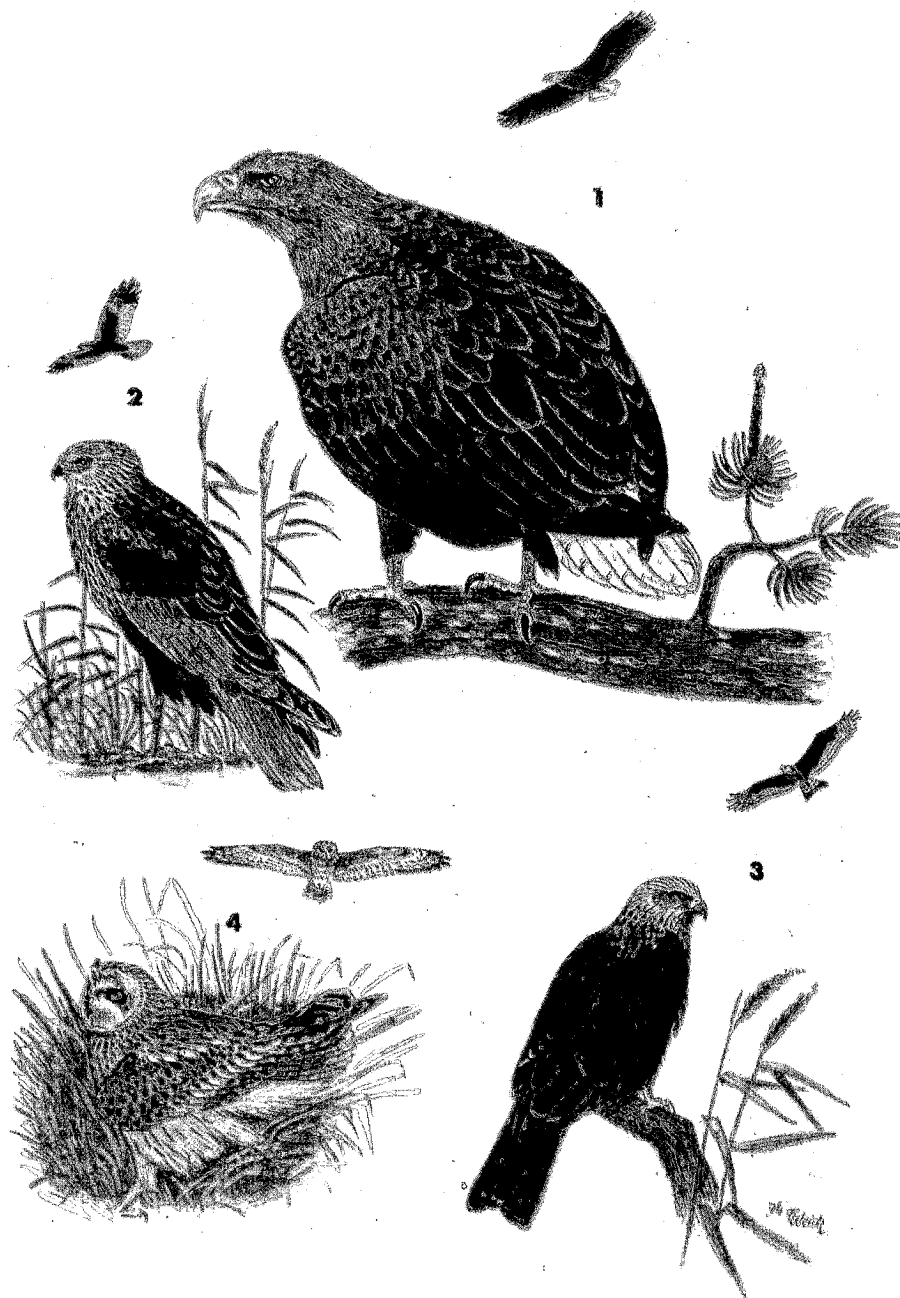
Milvus migrans

Σκοτεινόχρωμο άρπακτικό πουλί που έχει το μέγεθος της βαρβακίνας. Τα γέρικα πουλιά έχουν σχεδόν σταχτόλευκο κεφάλι. Όταν πετάει, διακρίνεται εύκολα από την ελαφρά διχαλωτή ούρα του. Συχνάζει στα δάση και σε συστάδες δέντρων κοντά στα νερά. Κατασκευάζει φωλιές πάνω σε μεγάλα δέντρα, συχνά κοντά σε αποικίες έρωδιων. Τρέφεται από μικρά θηλαστικά, πουλιά, ψάρια και ψοφίμια. Ζει έως 23 χρόνια. αιχμάλωτος έως 28 χρόνια. 57 έκ. 3 - 4₁ (4₂ - 5) 6 - 9.

4. Βαλτόμπουφος

Asio flammeus

Μιά γλαύκα που έχει το μέγεθος της κουρούνας. Πτέρωμα ανοιχτό κίτρινωπό, καστανωπό με σκοτεινές κατά μήκος κηλίδες. Κίτρινα μάτια με μαύρο περίγυρο. Μακριές φτερούγες και κοντή ούρα. Κυρίως ημερόβιος. Συχνάζει σε βαλτώδη έδαφη, υγρά λιβάδια και άμώδεις εκτάσεις. Τρέφεται από ποντίκια και άλλα μικρά θηλαστικά, σπανιότερα από πουλιά και έρπετα. Το χειμώνα μεταναστεύει από το βορρά. 38 έκ. 1 - 3, 10 - 12.

1. Σκυλοκούταβος*

Larus melanocephalus

Μεγάλος σάν μιὰ φάσσα. Μὲ γαμήλιο πτέρωμα: μαύρο κάλυμμα στὸ κεφάλι ποὺ φτάνει ἔως τὸν αὐχένα. Δυνατὸ κοκκινόμαυρο ράμφος καὶ κόκκινα πόδια. Τὸ πάνω μέρος ἀχρότεφρο. Τὸ ὑπόλοιπο λευκὸ. Ὅταν πετάει, φαίνεται τὸ λευκὸ στὰ πρωτεύοντα φτερά. Μὲ χειμωνιάτικο πτέρωμα: σχεδὸν κατάλευκος, μόνον μὲ μιὰ μαύρη κηλίδα πίσω ἀπὸ τὸ μάτι. Τὰ νεαρὰ τοῦ πρώτου χρόνου ἔχουν μαύρα ἐξωτερικὰ πρωτεύοντα, μαύρη ράβδωση στὴν οὐρὰ καὶ μαυρωπὰ πόδια καὶ ράμφος. Κλωσσάει κατ' ἀποικίες. Μπερδεύεται εὐκόλα μὲ τὸν καστανοκεφαλόγλαρο. 39 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

2. Καστανοκεφαλόγλαρος

Larus ridibundus

Μοιάζει μὲ τὸ σκυλοκούταβο, ἀλλὰ μὲ γαμήλιο πτέρωμα ἔχει μάρουκαστανὸ κάλυμμα στὸ κεφάλι, ποὺ δὲν φτάνει ἔως τὸν αὐχένα. Ράμφος πιὸ λεπτὸ. Οἱ μύτες τῶν πρωτευόντων μαύρες. Κλωσσάει κατ' ἀποικίες. Ζεὶ πάνω ἀπὸ 30 χρόνια. Συχνὸς χειμωνιάτικος ἐπισκέπτης. 40 ἐκ. 1 - 4, 9 - 12.

3. Νανόγλαρος

Larus minutus

Ὁ πιὸ μικρὸς γλάρος. Μὲ γαμήλιο πτέρωμα: μοιάζει μὲ τὸν καστανοκεφαλόγλαρο, ἀλλὰ ἔχει τελείως μαύρο κεφάλι. Οἱ μύτες τῶν ἀνοιχτότεφων πρωτευόντων καὶ δευτερευόντων λευκές. Ὅταν πετάει, εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ σκοτεινὸ κάτω μέρος τῆς πιὸ στρογγυλωπῆς φτερούγας. Μὲ χειμωνιάτικο πτέρωμα: μοιάζει μὲ τὸν καστανοκεφαλόγλαρο. Νεαρά: τὸ κάτω μέρος τῆς φτερούγας λευκὸ, τὸ ἄκρο τῆς οὐρᾶς μαύρο καὶ ἓνα εὐδιάκριτο V στὶς τενωμένες φτερούγες. Συχνὸς χειμωνιάτικος ἐπισκέπτης. 28 ἐκ. 1 - 4, 9 - 12.

4. Λεπτοραμφόγλαρος*

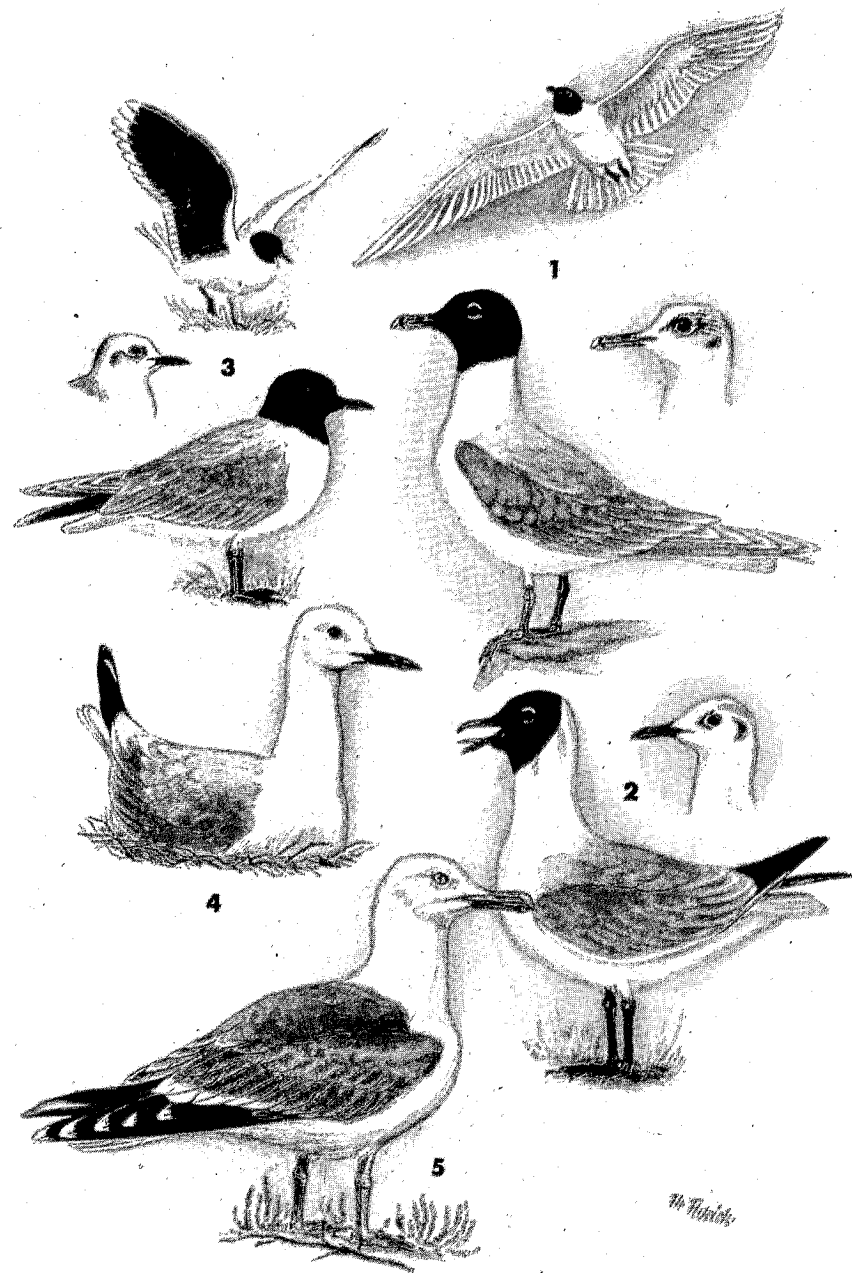
Larus genei

Σάν τὸν καστανοκεφαλόγλαρο, ἀλλὰ μὲ λευκὸ κεφάλι. Σχετικῶς μακρὸ, λεπτὸ καὶ ζωηρὰ κόκκινο ράμφος. Κόκκινος ὀφθαλμικὸς δακτύλιος. Οὐρὰ ἐλαφρὰ σάν σφήνα. Τὰ νεαρὰ ὅπως τοῦ καστανοκεφαλόγλαρου, ἀλλὰ μὲ σαφῶς μακρύτερη, ἐλαφρὰ σάν σφήνα, οὐρὰ καὶ καστανοποκίτρινα πόδια. Πολὺ σπάνιο κλωσσοπούλι. 45 ἐκ. 1 - 4, 7 - 12.

5. Ἀσημόγλαρος

Larus argentatus

Ὁ τυπικὸς γλάρος τῶν ἀκτῶν. Ράχη καὶ φτεροῦγες σταχιές. Φτεροῦγες μὲ μαύρες μύτες. Κίτρινα πόδια, δυνατὸ κίτρινο ράμφος μὲ κόκκινη κηλίδα. Νεαρά: ὁμοίομορφα καστανά μὲ σκοτεινότερα πρωτεύοντα καὶ πηδαλιόχρα φτερά καὶ μαυρωπὸ ράμφος. 56 ἐκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

1. Αιγαιόγλαρος*

Larus audouinii

Έχει το μέγεθος και τη μορφή του άσημόγλαρου, αλλά είναι γενικά λεπτότερος με πιο στενές φτερούγες. Πόδια σκοτεινά, ράμφος κοραλλοκόκκινο με μαύρη εγκάρσια ταινία πίσω από την κίτρινη μύτη. Νεαρά: κίτρινο ράμφος με μαύρες ταινίες. Είναι το σπανιότερο είδος γλάρου της Εύρωπης και τα λίγα άτομα που απομένουν απειλούνται να καταστραφούν. Πολύ σπάνιο κλωσσοπούλι του Αιγαίου. 50 εκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

2. Μύχος

Puffinus puffinus

Έχει το μέγεθος του άγριοπερίστερου. Το πάνω μέρος σκοτεινό καστανόμαυρο. Το κάτω μέρος λευκό. Μακριές, στενές φτερούγες. Μαύρο ράμφος. Πετάει φτερουγίζοντας και αερογλυστρώντας σύριζα πάνω από τα κύματα, όποτε στρέφοντας γύρω από τον άξονα του σώματός του, τότε από τη μία και τότε από την άλλη πλευρά, φαίνεται σχεδόν να έγγίξει με τη μύτη της φτερούγας του την επιφάνεια του νερού. Φωλιάζει κατ' άποικίες στα νησιά. Συχνάζει στην άνοιχτη θάλασσα. 35 εκ. 2 - 4₁ (4₂ - 6) 7 - 10.

3. Άρτέμης

Procellaria diomedea

Μοιάζει με το μύχο, αλλά είναι πολύ μεγαλύτερος με κίτρινο ράμφος και τεφροκαστανό κεφάλι. Φωλιάζει κατ' άποικίες στις ρωγμές των βράχων, πάνω σε νησιά. Συχνάζει στην άνοιχτη θάλασσα. 46 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 7) 8 - 10.

4. Μαυρογλάρονο*

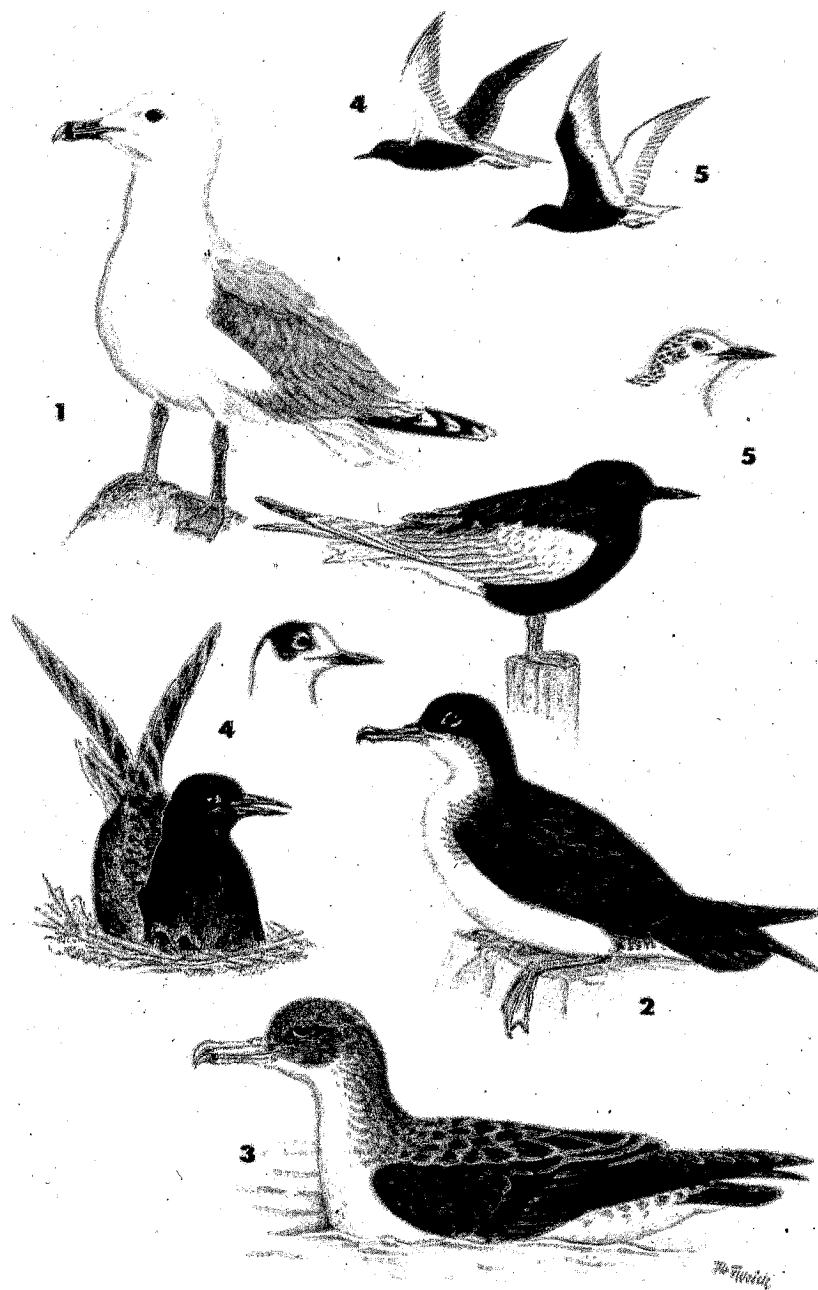
Chlidonias niger

Με γαμήλιο πτέρωμα είναι άπαραγνώριστο με το σχιστολιθότεφο χρώμα της ράχης, της ελαφρά διχαλωτής ούρας και του πάνω μέρους των φτερούγων. Το κεφάλι και τα πλευρά της κοιλιάς μαύρα. Τα κάτω καλυπτήρια της ούρας λευκά. Φτερούγες άνοιχτότεφρες στο κάτω μέρος. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: σταχτύ πάνω μέρος και λευκό κάτω μέρος. Κεφάλι με μαυροπό κάλυμμα και λευκό μέτωπο. Στα πλάγια του λαιμού μία σκοτεινή κηλίδα. Πόδια μαυρωπά. Σπάνιο κλωσσοπούλι, αλλά συχνό διαβατικό. 24 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

5. Άργυρογλάρονο

Chlidonias leucopterus

Μοιάζει πολύ με το μαυρογλάρονο, αλλά τα καλυπτήρια στις φτερούγες είναι λευκά και η ούρα είναι λευκή. Όταν πετάει, φαίνονται τα μαύρα κάτω καλυπτήρια της φτερούγας. Πόδια και ράμφος κόκκινα. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: όπως το μαυρογλάρονο, αλλά φτερούγες με πιο άνοιχτόχρωμο πάνω μέρος, λευκή ούρα, κόκκινα πόδια και χωρίς κηλίδα στα πλάγια του λαιμού. 24 εκ. 4₂ - 5₁, 7 - 9.

1. Μουστακογλάρονο *

Chlidonias hybrida

Μοιάζει με το μαυρογλάρονο, αλλά με γαμήλιο πτέρωμα διακρίνεται από το μαύρο κάλυμμα του κεφαλιού, τα λευκά πλάγια του κεφαλιού και του λαιμού και το σκοτεινότεφο κάτω μέρος. Ράμφος και πόδια κοκκινωπά. Ούρα έλαφρά διχαλωτή. Χειμωνιάτικο πτέρωμα σαν του άργυρογλαρόνου. Σπάνιο κλωσσοπούλι. 25 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

2. Γελογλάρονο *

Gelochelidon nilotica

Ένα γλαρόνο μεσαίου μεγέθους με δυνατό, σχεδόν σαν των γλαρών, μαύρο ράμφος. Πόδια σχετικά μακριά και μάδρα. Με γαμήλιο πτέρωμα το πάνω μέρος ανοιχτό τεφροκάανο, το κάτω μέρος λευκό. Κεφάλι με μαύρο κάλυμμα. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: το πάνω μέρος πιο ανοιχτόχρωμο, με λευκό το πάνω μέρος του κεφαλιού και σταχτιά ζώνη στον αυχένα. Η περιοχή του ματιού σκοτεινή. Νεαρά: με τεφροκασιτανές κηλίδες στη ράχη και στα καλυπτήρια της φτερούγας. Φωλιάζει κατ' άποικίες. 38 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

3. Καρατζάς

Hydroprogne tschegrava

Μεγάλος όσο σχεδόν και ο άσημόγλαρος. Με δυνατό κόκκινο ράμφος και σχετικά μακριά μαύρα πόδια. Με γαμήλιο πτέρωμα: μαύρο κάλυμμα του κεφαλιού με στέμμα, που με χειμωνιάτικο πτέρωμα έχει ανοιχτόχρωμες και σκοτεινές ραβδώσεις. Νεαρά: με κασιτανωπές κηλίδες στο πάνω μέρος. Όταν πετάει, είναι χαρακτηριστικά το σκοτεινό κάτω μέρος των πρωτευόντων και η έλαφρά διχαλωτή λευκή ούρα. 53 εκ. 1 - 12.

4. Ποταμογλάρονο

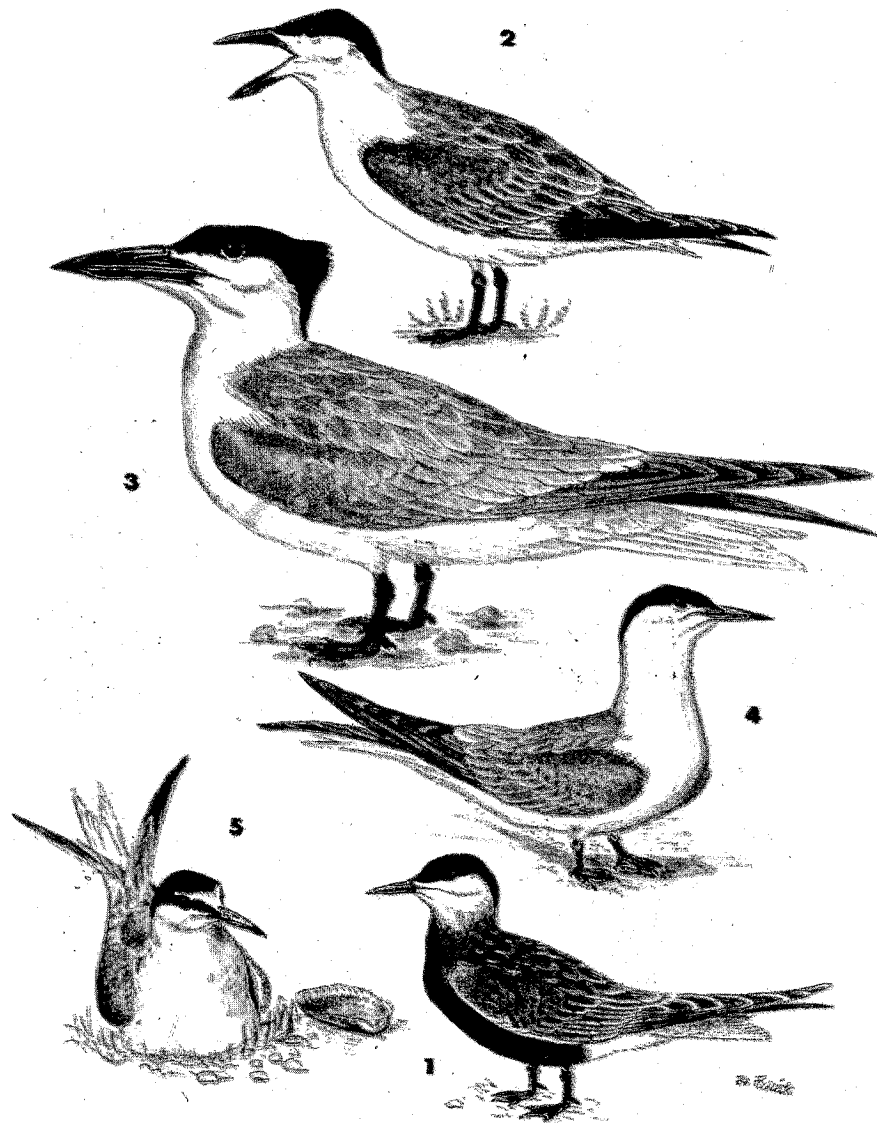
Sterna hirundo

Ένα πολύ συχνό γλαρόνι, με βαθιά διχαλωτή ούρα, κόκκινα πόδια, μαύρη πλάκα στο κεφάλι και πορτοκαλοκόκκινο ράμφος με σκοτεινή μύτη. Όταν πετάει, οι φτερούγες στο κάτω μέρος έχουν μαύρες μύτες. Το χειμώνα το μέτωπο είναι λευκό. Τα νεαρά στο πάνω μέρος έχουν τεφροκασιτανές κηλίδες. Κλωσσάει κατ' άποικίες πάνω σε άμμώδη και λασπώδη έδαφη, συχνά μαζί με το νανογλάρονο. 38 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

5. Νανογλάρονο

Sterna albifrons

Πολύ μικρό γλαρόνι με κίτρινα πόδια και κίτρινο ράμφος με μαύρη μύτη. Την περίοδο της αναπαραγωγής το πάνω μέρος του κεφαλιού μαύρο με λευκό μέτωπο. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: σκοτεινή ράβδωση από το μάτι έως τον αυχένα. Νεαρά: μοιάζουν με τα ένήλικα με χειμωνιάτικο πτέρωμα, αλλά στο πάνω μέρος έχουν σκοτεινές ραβδώσεις. 23 εκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

1. Χαλκοκουρούνα

Coracias garrulus

Ένα πουλί, μεγάλο σά κάργα, με πυρρόξανθη ράχη. Το υπόλοιπο σώμα κυρίως ανοιχτό άζουροκύανο. Δυνατό μαύρο ράμφος. Πόδια κιτρινωπά. Όταν πετάει, οι φτερούγες φαίνονται κυανοϊώδεις με μαύρες μύτες. Συχνάζει σε ανοιχτά έδάφη με συστάδες δέντρων, έρειπια ή βράχους αλλά και σε προσχώσεις ποταμών. Κατασκευάζει φωλιές μεταξύ των άλλων και στα κοιλάματα στις άποτομες όχθες των ποταμών. 30 έκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

2. Μελισσοφάγος

Merops apiaster

Το πιό παρδαλό πουλί της Εύρώπης. Το πάνω μέρος πυρρόξανθο, που μεταπίπτει σε χρυσοκίτρινο στο πίσω μέρος της ράχης. Το κυανοπράσινο κάτω μέρος χωρίζεται από τον κίτρινο λάρυγγα με μία μαύρη ταινία. Τα μεσαία πηδαλιούχα φτερά προεξέχουν σαν σουβλες. Πετάει σαν τα χελιδόνια συχνά άερογλυστρώντας με τεντωμένες φτερούγες. Κλωσσάει κατ' άποικίες σε κοιλάματα που σκάβει σε άποτομα τοιχώματα. 25 έκ. 4 - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

3. Κιτρινοσουράδα

Motacilla flava

Ένα λεπτό πουλί με μακριά ούρα, μακριά πόδια και κίτρινο κάτω μέρος. Το κεφάλι και ο αυχένας είναι μαύρα. Ο λάρυγγας κίτρινος. Η ράχη έλαιοπρασινωπή. Η μαυροκάστανη φτερούγα έχει δυο κιτρινοκαστανές ραβδώσεις. Τα δυο έξωτερικά πηδαλιούχα φτερά της κατά τα άλλα μαύρης ούρας είναι λευκά. Το ♀ στο πάνω μέρος είναι πολύ θαμπίτερο και στο κάτω μέρος ανοιχτότερα χρωματισμένο. Διαβατικές συναντιούνται και πολλές άλλες φυλές από αυτό το είδος. 17 έκ. 4₂ - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 9.

4. Μουστακαλής

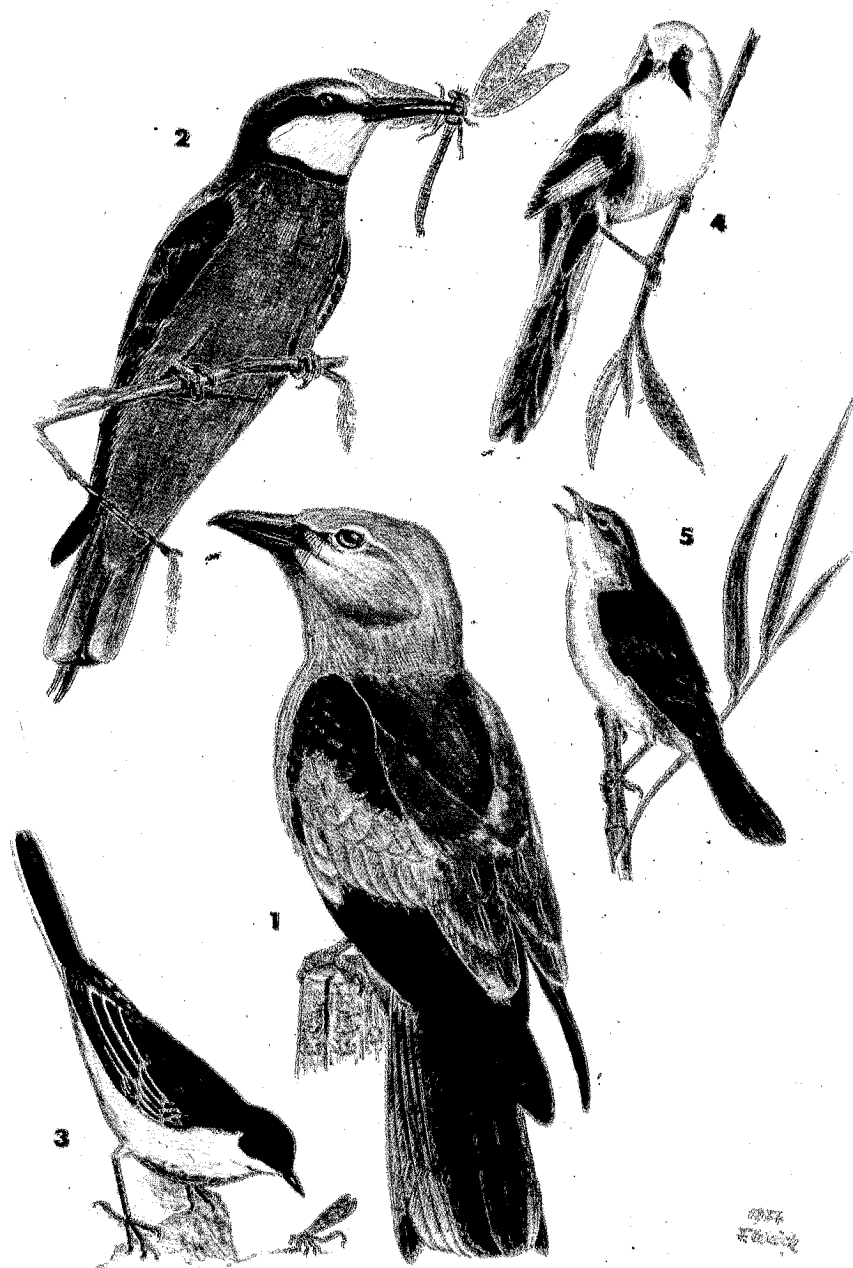
Panurus biarmicus

Αναγνωρίζεται από το κανελλοκαστανό πάνω μέρος, τη μακριά κανελλοκαστανή ούρα και το κοκκινωπότεφο κάτω μέρος. Το ♂ έχει δυνατό μαύρο μουστάκι, σποδότεφο κεφάλι και μαύρα κάτω καλυπτήρια της ούρας. Το ♀ είναι πιό ανοιχτόχρωμο, με καστανωπό κεφάλι, χωρίς μουστάκι. Τα κάτω καλυπτήρια της ούρας καστανωπά. Τα νεαρά μοιάζουν με το ♀, αλλά έχουν σκοτεινά σχέδια στη ράχη. 16 έκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

5. Ψευταηδόνι

Cettia cetti

Το πάνω μέρος σκοτεινό κοκκινοκαστανό. Κοντή λευκή λωρίδα πάνω από το μάτι. Το κάτω μέρος τρωπόλευκο με καστανά πλευρά. Όταν έρεθίζεται, κουνάει συχνά προς τα κάτω τη φαρδεια και πολύ στρογγυλεμένη κοκκινοκαστανή ούρα του. 14 έκ. 1 - 4₁ (4₂ - 6) 7 - 12.

1. Καλαμοσίγλονο

Emberiza schoeniclus

Έχει περίπου το μέγεθος του σπουργιτιού. Το ♂ με γαμήλιο πτέρωμα: μαύρο κεφάλι και μαύρο λάρυγγα. Έχει μία χαρακτηριστική λευκή ράβδωση πάνω από τα μάγουλα και τον αυχένα. Το πάνω μέρος έχει καστανωπές μαύρες ραβδώσεις. Το κάτω μέρος ανοιχτόχρωμο με καστανωπές μαύρες ραβδώσεις στο πλευρό. Με χειμωνιάτικο πτέρωμα: τα μαύρα φτερά του κεφαλιού είναι σκεπασμένα με καστανωπό. Το ♀ και τα νεαρά: καστανό κεφάλι και κιτρινοκαστανή οφθαλμική λωρίδα. 15 εκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

2. Τσιχλοποταμίδα

Acrocephalus arundinaceus

Η μεγαλύτερη ποταμίδα. Όμοιομορφα καστανή στο πάνω μέρος, υπόλευκη στο κάτω μέρος με κιτρινοκαστανωπά πλευρά. Χαρακτηριστική υπόλευκη λωρίδα πάνω από το μάτι. Κατασκευάζει μία κρεμαστή φωλιά ανάμεσα στα καλάμια. 19 εκ. 4₂ (5 - 6₁) 6₂ - 8.

3. Σακουλοπαπαδίτσα

Remiz pendulinus

Κεφάλι και λαιμός χαρακτηριστικά τεφρόλευκα με φαρδεία μαύρη κηλίδα πάνω από το πρόσωπο. Ράχη πυρρόξανθη. Κοιλιά άχροκίτρινη. Νεαρά: κυρίως ανοιχτοκαστανά, χωρίς σκοτεινά σχέδια. Έχει βάρος το πολύ 12,5 γραμ. Είναι χαρακτηριστική ή σαν σακούλα φωλιά της, με δρεπανοειδή είσοδο, που κρέμεται ελεύθερα από κλαδιά συχνά πάνω από το νερό. 11 εκ. 1 - 4 (5 - 6) 7 - 12.

4. Άλκυόνα

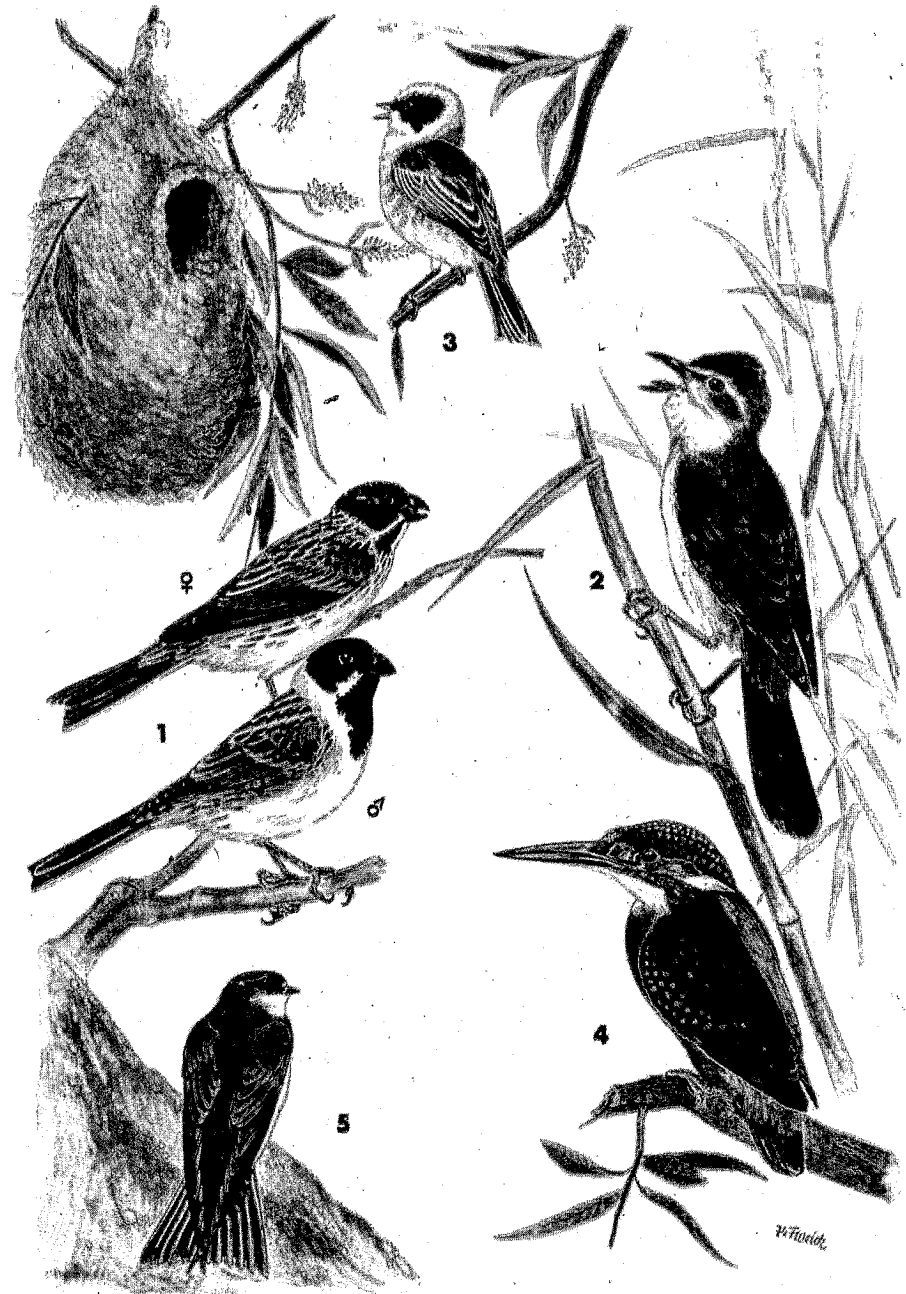
Alcedo atthis

Άπαραγνώριστη. Λαμπρό μεταλλικό κυανό και σμαραγδοπράσινο πάνω μέρος. Λευκός λάρυγγας και λευκή κηλίδα στο λαιμό. Μάγουλα και κάτω μέρος πυρρόξανθα. Μακρύ σαν στιλέτο μαύρο ράμφος. Πόδια πολύ μικρά και ζωηρά κόκκινα. Συχνάζει σε καθαρά ρυάκια και καθαρά νερά με άποτomes δχθες, όπου σκάβει τη φωλιά της. Κουνάει νευρικά το κεφάλι και την ουρά της. 16 εκ. 1 - 5₁ (5₂ - 6) 7 - 12.

5. Όχθοχελίδονο

Riparia riparia

Ένα μικρό χελιδόνι, με ομοιομορφα καστανό πάνω μέρος. Κάτω μέρος υπόλευκο με καστανή ταινία στον πρόλοβο. Ουρά ελαφρά διχαλωτή. Συχνάζει προ παντός στα νερά, πάνω από τα οποία πετώντας αναζητάει την τροφή του. Σκάβει τη φωλιά του στους άποτomes τοίχους της δχθης. Φωλιάζει κατ' άποικίες. 12 εκ. 3₂ - 4 (5 - 6) 7 - 9.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Άβοκέτα 9	Λαγγόνα 1
Άγκαθοκαλημάνα 9	Λεπτοραμφόγλαρος 12
Αίγαιόγλαρος 13	Λευκοπελαργός 3
Άλκυόνα 16	Λευκοτσικνιάς 3
Άργυρογλάρονο 13	Λοφοπρίστης 7
Άργυροπελεκάνος 1	Μαυρογλάρονο 13
Άργυροπούλι 10	Μαυροπελαργός 3
Άργυροτσικνιάς 3	Μελισσοφάγος 15
Άρτέμης 13	Μουστακαλής 15
Άσημόγλαρος 12	Μουστακογλάρονο 14
Άσπρομεταπόχηνα 4	Μπεκατσίνι 8
Βαλτόμπουφος 11	Μύχος 13
Βαλτόπαπια 5	Νανογλάρονο 14
Βαρβάρα 5	Νανόγλαρος 12
Βουβόκυκνος 4	Νανομουγκάνα 2
Γελογλάρονο 14	Νανοσκαλίθρα 10
Θαλασσαετός 11	Νεροκοτσέλα 7
Θαλασσοσφυριχτής 8	Νεροπούλαδα 7
Καλαμοκανάς 9	Νεροχελίδοιο 10
Καλαμόκιρκος 11	Νυχτοκόρακας 2
Καλαμοσίχλοιο 16	Όχθοτούρλι 8
Καλημάνα 9	Όχθοχελίδοιο 16
Καρατζάς 14	Πετροτριλίδα 9
Καστανοκεφαλόγλαρος 12	Πορφυροτσικνιάς 2
Καστανόχηνα 5	Ποταμογλάροιο 14
Κιρκίρι 6	Ποταμοσφυριχτής 8
Κιτρινοσουσουράδα 15	Πρασινοκεφαλόπαπια 5
Κοκκινολαιμόχηνα 4	Πρασινοσκέλης 10
Κοκκίνοσκέλης 9	Ροδοπελεκάνος 1
Κορμοράνος 1	Ροπαλόπαπια 6
Κρυπτοτσικνιάς 3	
Κυνηγόπαπια 7	

Σακουλοπαπαδίτσα 16
Σαρσέλα 6
Σκουφοβουτηχτάρα 1
Σκυλοκούταβος 12
Σουβλόπαπια 6
Σταχτογερανός 4
Σταχτοτσικνιάς 2
Σταχτόχηνα 4
Στρειδοφάγος 8
Σφυριχτάρι 6

Τουρλίδα 8
Τσικνόπαπια 7

Τσιφτης 11
Τσιχλοποταμίδα 16
Φαλαρίδα 7
Φλωαρόπαπια 5
Χαλικοκυλιστής 10
Χαλκόκοτα 2
Χαλκοκουρούνα 15
Χουλιαρομούτα 2
Χουλιαρόπαπια 6
Ψευταηδόνι 15
Ψευτομαχητής 10

Οί αριθμοί παραπέμπουν στους πίνακες

